

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 22.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Marlin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Obnova Madžarske.

(Od našega stalnega pariškega dopisnika.)

ap. Pariz, 16. decembra.

Član odbora, ki se bavi v okvirju sveta Društva narodov s sestavo finančnega načrta za sanacijo Madžarske, je bil tako ljubezniv, da je sprejel Vašega dopisnika ter mu dal sledeče informacije:

»Glavne točke programa, po katerem se ima izvršiti obnova Madžarske, so slične vsakemu drugemu načrtu za rešitev kake poljubne države, ki je dospela na rob finančnega propada. Te točke so: **Zavzame tako mesto nevtralnega državljanca**, nadalje primeroma visoko zunanje posojilo in končno uravnoteženje budžeta. V Avstriji imamo kontrolorja v osebi generalnega komisarja, ki pa ne sme imeti nobenih političnih pooblastil. Vsled tega je potrebno, da zavzame tako mesto **nevtralnega državljanca**. Zelo važna je funkcija emisijske banke, ki jo je treba zelo dobro nadzirati. V to svrhu imenuje generalni komisar posebnega uradnika. Ta banka ne sme dajati nobenih dolgoročnih kreditov, v splošnem pa ne sme podvzeti nobene denarne operacije, ki bi dajala inflaciji potuho.

Svet Društva narodov je bil mnenja, da po predlogu študijske komisije ni potrebna garancija tujih sil, kakor se je to zgodilo v slučaju Avstrije. Plačevanje obresti in amortizacija bi Madžarska zajamčila potom gotovih zastavščin, kakor na primer s tobakom, sladkorjem in soljo, čijih letni izkupiček se cenj na 25 milijonov zlatih kron.

Omenjene tehnične odredbe pa so relativno najlažja naloga, pred katero je postavljeno Društvo narodov. Šele potem, ko se bo pristopilo praktični rešitvi, se bodo pokazale razne težave, ki tvorijo na splošno vse obilježje povojnega stanja v Evropi. Te težave so deloma politične, deloma gospodarske narave. Odstraniti ali presojati jih ne morejo tehnični odseki, ker to ne spada v njihovo kompetenco. Nanje se moramo ozirati le v toliko, kolikor pospešuje njih odstranitev delo komisije. To, kar sem vam sedaj povedal, je bolj osebnega in informativnega značaja. Društvo narodov kot tako — to še enkrat ponavljam — še zaenkrat nima ničesar opraviti z rešitvijo tega kompleksa političnih in gospodarskih problemov.

Predvsem je jasno, da se je treba pred sanacijo na znotraj odločiti z ozirom na reparacijske dolgeve Madžarske. Na en ali drug način se bo morala ta država sporazumeti s svojimi upniki. Nekaj se je v tem pogledu že storilo. 17. t. m. je dozorel v reparacijski komisiji znani sklep, s katerim se postavlja Madžarska v finančnem pogledu pod kontrolo Društva narodov. Temu kontrolnemu organu so dodelili pozneje še odbor, ki je sestavljen iz zastopnikov upniških držav, imenovanih s strani reparacijske komisije. Tu se začenja zveza med Društvom narodov in upniškimi državami, čijih kooperacija bo rodila najlepše sadove. Hkrati pa ima vsaka država pravico, dogovarjati se z Madžarsko na lasten račun. Nočemo nikake monopolizacije. Ako bi to storili, bi razpadla sorazmerno mlada organizacija Društva narodov v svoje prvine. Reparacijska komisija in Društvo narodov se v tem trenutku nikakor nista mogla izjaviti glede plačilne sposobnosti ali celokupnih dolgov Madžarske. Ta slučaj je tipičen in enak nemškemu. Lahko se dovoli moratorij, ki odvezuje za nekaj časa od vsakršnega odplačevanja in ki dovoljuje medtem finančno okrepitev. Bodočnost pa ni mogoče tako daleč anticipirati, da bi se v trenutku, ko je plačilna sposobnost enaka nič, določila vsota, ki jo bo država mogla plačati do desetih ali 15 letih.

Se nekaj o političnih pogojih, ki omogočajo gospodarsko sanacijo Madžarske. Formula je enostavna: **Madžarska mora živeti z vsemi svojimi sosedi v največjem miru**. V tem pogledu imamo izvrsten precedenčni slučaj: **Protokol št. 1. med Avstrijo in obmejnimi državami**. To seveda ne spada v kompetenco finančnega odbora Društva narodov. Odbor je želi, da bi se protokol v tej obliki podpisal tudi s strani Madžarske. Garancije, ki jih bo

Kombinacije o koalicijski vladi s klerikalci.

„Casopisni računi brez krčmarja“

Beograd, 17. decembra. (B) Danes dopoldne so predsednika skupščine Ljubo Jovanovića posetili ministri prosvete g. Miloš Trifunović in nato ministri za šume in rudnike dr. Milan Srškić in Krsta Miletić. Razgovarjali so se o politični situaciji.

Beograd, 17. decembra. (Z) Klerikalci so se danes držali zelo rezervirano glede vesti o njihovem vstopu v koalicijsko vlado z radikali. Oni ne demantirajo takih vesti, temveč navajajo kot glavni pogoj za njihovo sodelovanje z radikali, da gredo ti takoj na volitve z geslom: »Revizija Vidovdanske ustave«. V radikalskih poslanskih krogih ne smatrajo te zahteve klerikalcev kot končne, temveč le kot sredstvo, s katerim naj se slovenske mase pripravijo na morebitni vstop v vlado, vsled česar bi seveda morali opustiti zahtevo po reviziji ustave. Nekateri radikali, kakor izgleda, niso nenaklonjeni taki operaciji, z ozirom na držanje nemškega kluba in radi metod džemijeta. Zasebno povdarjajo, da bi bili voljni iti klerikalcem na roko z gotovimi koncesijami v Sloveniji, finančnega in gospodarskega značaja. G. dr. Korošec ni hotel dati v tem vprašanju nikakih pojasnil, ker se mora posvetovati o tem s svojim klubom.

Beograd, 17. dec. (Z) Današnje »Beogradske Novosti« se bavijo v nekem članku s političnimi prilikami v zvezi z rekonstrukcijo vlade in možnostjo vstopa klerikalcev v vlado in pravijo: Na kombinacije z drugimi opozicijskimi skupinami ni mnogo nade, vprašanje je celo, dali se bo uresničila tudi ta kombinacija. Velik del radikalnega kluba je nasproten vsaki delitvi oblasti, ker smatra, da bi koalicijska s klerikalci napravila na narod vtis, da so radikali nespособni, da sami vladajo državo. Zato dotični radikali mislijo, da je boljše, mučiti se še dalje s homogeno vlado, ko so se že toliko mučili, in spraviiti skozi skupščino samo še proračun in nekaj popularnih zakonov, nato pa iti na volitve, katere bi zopet izvedla njihova homogena vlada. Njihovo prepričanje je, da bi te volitve prinesle radikalom namesto relativne absolutno večino. Skleniti sedaj koalicijsko s klerikalci ali s kako drugo opozicijsko skupino, bi se reklo dobiti pozneje zelo težko homogeno voljno vlado, kakršno za vsako ceno žele. Vsled tega je težko reči, kako bodo radikali uravnavali svoje držanje, nedvomno pa je, da bo ta božični odmor prinesel mnogo zanimivosti in iznenadenja.

Beograd za oškodovance po poplavah.

Bratska pomoč ponesrečencem.

Beograd, 17. decembra. (B) Včeraj dopoldne je bila v zbornici narodne skupščine konferenca predstavnikov parlamentarnih skupin ter vseh kulturnih in humanitarnih društev in ustanov. Na konferenci so se posvetovali, kako bi se najbolj pomagalo po poplavi oškodovanim bratom v Hrvatski in Sloveniji. Konferenco je otvoril in vodil g. Ljuba Jovanović, predsednik narodne skupščine, ki se je v svojem govoru toplo zahvalil prisotnim za mnogobrojno udeležbo in naglašal potrebo, da vsi pomagamo bratom, ki se nahajajo v stiski.

Dal je besedo g. Sušniku, podpredsedniku Jugoslovenskega kluba, ki je obrazložil škodo v Hrvatski in Sloveniji, ki se cenj na 20 milijonov dinarjev. Država je s svoje strani že mnogo pomagala, ali poleg državne pomoči je potrebna tudi privatna inicijativa. Prosi, da se s tako akcijo čimprej začne.

Zmešnjave med demokrati.

Beograd, 17. decembra. (Z) »Tribuna« piše: S spreminjanjem svojih načel o priliki vsake ministrske krize je povzročila demokratska stranka zmešnjavo v masi svojih volilcev, ki več ne vedo, kaj stranka hoče in zakaj še sploh obstoja. Ko ne bi bilo od časa do časa kakih interperetacij in mnogobrojnih intrig v demokratskih listih, se sploh ne bi vedelo, da ta stranka obstoji. Gosp. Pribičević skrivaj obrekuje vlado potom demokratskih listov, ker se radi svojih volilcev ne upa dvigniti odkrito proti »srbski vladi«. Gosp. Davidović propagira skoro odkrito v svojih »Demokrati« republikansko in se zaletava v radikale.

Stinnes v Jugoslaviji.

Beograd, 17. decembra. (B) »Beogradske Novosti« pišejo: Štiri se resne vesti, da namerava znani nemški milijarder Hugo Stinnes z ameriškimi konzorcijem osnovati družbo za eksploatacijo železa v okolišču Prijedora v Bosni. Delniški kapital te družbe bo znašal 25 milijonov dolarjev in bi bila ta družba ena največjih v Evropi.

dala Madžarska, naj bi bile po možnosti slične onim, ki jih je dala avstrijska republika. Ako se to zgodi, potem je storjen velik korak v smeri srednjeevropske konsolidacije. Tehnično delo bo potem samo še vprašanje dobre volje in kompetence. Oboje pa se takemu organizmu, kakor je Društvo narodov, ne more odrekati.

Vaš dopisnik je stavil članu tega odbora tudi vprašanje, ako vsled izida angleških volitev ni morda podana možnost, da se bo izvedla tudi rešitev nem-

Nato so se vrstili govorniki, ki so izražali toplo željo, da se oškodovancem čimbolj pomaga. Govorili so dr. Miloš Popović, predsednik društva trestnosti, Marko Leko, predsednik Rdečega križa, Mihajlo Marjanović, predsednik beograjske občine, dr. Cedomir Mitrović, dekan pravne fakultete, George Radojlović, predsednik trgovske zbornice, Milan Grol, upravnik narodnega gledališča, dr. Nikola Vulić, univerzitetni profesor, Dušan Dimitrijević, narodni poslanec, Ljuba Bakić, podpredsednik narodne skupščine, Voja Mladenović, predstavnik invalidov, Cvetković, zastopnice »Kola« srbskih sester, predstavniki pevskega društva »Obilic« in predstavniki sokolskih društev. Sklenili so, da akcija za nabiranje prispevkov vodi Rdeči križ. Konferenca je napravila na vse prisotne najboljši vtis.

Zahteve uradništva finančne kontrole.

Beograd, 17. dec. (B) Včeraj in danes se je vršila pod predsedstvom Ljube Jovanovića konferenca uradništva finančne kontrole, katere se je udeležilo osem sekcij, in sicer ljubljanska, novošadska, zagrebška, sarajevska, skopljanska, splitska, cetinska in beograjska. Na konferenci je bila sprejeta resolucija, ki se izročja ministru financ, generalnemu direktorju osrednjih davkov, zakonodajnemu in finančnemu odboru za revizijo uredbe o razvrstitvi ter ministrstvu pravde. Resolucija ugotavlja, da nikdo ni tako oškodovan z uredbo o razvrstitvi, kakor uradniki finančne kontrole, ki vrše zelo delikatno in zelo važno državno službo. Uradniki, ki opravljajo to službo, za katero je potrebna jaka moralna in strokovna kvalifikacija, so izenačeni z uradniki, ki se po odgovornosti, izobrazbi in težavnosti službe ne morejo primerjati z njimi. V resoluciji se obširno omenjajo vse anomalije, ki jih vsebuje uredba. Istotako so v njej navedeni razni konkretni predlogi za popravilo teh anomalij.

skih reparacij s pomočjo Društva narodov. Iz odgovora sem posnel, da je v onih angleških krogih, ki imajo sedaj usodo svoje domovine v rokah, ta želja zelo izrazita. Predvsem pa se morata sporazumeti Anglija in Francija v vseh vprašanjih evropske politike in gospodarstva. Če do tega ne pride, je vse delo zastoj. Francija in Anglija sta temeljna stebra, na katerih počiva vsaka evropska organizacija. Trdna zveza med obema pa je garancija, da se bodo razmere v Evropi normalno razvijale.

Po volitvah na Grškem. Izid volitev v korist Venizelosa.

Volitve potekle mirno. — Slaba udeležba. — Grška pred republiko?

Beograd, 17. decembra. (B) »Politika« poroča iz Aten: Poslanik Francije in Romunije in opravniki poslov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev so včeraj posetili Gonasata in mu službeno izjavili, da se njih vlade ne bodo vmešavale v vprašanje režima v Grški, ker je to zadeva, ki se tiče samo grških volilcev. Oni bi samo želeli, da dobe informacije o tekočih poslih. V krogih opozicije, ki imajo interes na tem, se zatrjuje, da je bila storjena kolektivna demarša v svrhu, da se obdrži kraljestvo v Grški. Ta verzija se službeno dementira. Gonasat je dementiral vest lista »Ehoko«, da bi Jugoslavija zasedla Solun, ako bi se v Grški proglasila republika. Vlada izjavlja, da ni nikakih znakov, da bi kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev imela take namere. V Grški se sicer vzdržuje vest, da bo kralj in narod pozval Venizelosa, da se povrne v Grško in nadaljuje svojo politično karjero, ako bodo današnje volitve prinesle Venizelosovo zmago. Venizelos je kandidiran v več pokrajinah in je njegova izvolitev zagotovljena, ni pa gotovo, ali bo sprejel mandat. Prvi kraljev adjutant je posetil Gonasata in ga poprašal v kraljevem imenu, ali je res-

nica, da glasom nekih alarmantnih vesti obstoji nevarnost državnega prevrata. Gonasat je izjavil kraljevemu adjutantu, da je vlada odredila vse potrebno, da prepreči morebitne nemire. Atene, 17. decembra. (B) Včerajšnji dan volitev je potekel v Atenah in v celi Grški popolnoma mirno in v najlepšem redu, ki je edin v anah Grške kljub agitaciji, katero so takoj spočetka razvili časopisi in agenti opozicije. Volitev se je udeležilo v Atenah komaj 14 odstotkov, a v notranosti dežele je odstotek še nižji. Gotovo je že, da je Venizelos izvoljen skoro soglasno. V mestu Siri je dobil Venizelos vse glaso-

ve. Pariz, 17. decembra. (B) Iz Aten javljajo, da so se volitve izvršile popolnoma mirno in da so izpadle v korist Venizelosa. Opozicijske stranke so se vzdržale glasovanja. Politiški smatrajo, da se bo kraljevina težko vzdržala in se zdi, da se Grška nagiba k republiki. Krivci izza zadnjega revolucionarnega pokreta so obsojeni na razne kazni.

Atene, 17. decembra. (Havas) Venizelos je soglasno izvoljen. Končni izid volitev bo znan šele jutri.

Posojilo Madžarski.

Budimpešta, 17. decembra. Madžarski tiskovni urad javlja iz Pariza: Pogajanja o posojilu, ki se naj bi dovolilo Madžarski, se vodijo, v kolikor gre za politično stran te stvari, v zelo pristrani atmosferi med obema strankama. Finančna stran posojila pa bo povzročila več težkoč, ker se za posojilo ne jamči od zunaj. Vendar pa obstoji nada, da bodo pogajanja še v januarju dokončana.

Povračilo francoskih dolgov Ameriki.

Pariz, 17. decembra. Iz New Yorka poročajo, da so Zedinjene države pripravljene dovoliti Franciji za konsolidacijo njenih dolgov ugodnejše pogoje nego Veliki Britaniji. Vest, da misli Francija na poravnavo svojih dolgov, je bila sprejeta z zadovoljstvom. Zedinjene države bodo storile vse, kar jim je mogoče, da olajšajo Franciji njeno nalogo.

Ameriški delegati v komisiji izvedencev.

Pariz, 17. decembra. »New York Herald« poroča iz Washingtona, da mislijo, da bo razen Younga in Dawesa vstopil kot ameriški delegat v odbor izvedencev še Morrow. Prezident Coolidge je povabil avtorja poročila Carnegieje ustanove o reparacijskem vprašanju Brookinsa na zajutrek, kar spravlja v zvezo z imenovanjem ameriških izvedencev.

Nova nemška nota.

Pariz, 17. decembra. (Havas) Komisija za vojna bremena je izročila včeraj dopoldne reparacijski komisiji pismo nemške vlade, v katerem prosj nemška vlada za prioriteto pri povračilu kreditov za živila, katere kredite naj bi dobila Nemčija od Zedinjenih držav. Nota bo objavljena danes zvečer. Reparacijska komisija bo imela šele v sredo svojo sejo, na kateri bo pretresala to prošnjo. Francoska delegacija bo ugoditvi skoro gotovo ugovarjala.

Vprašanje sekvestrov.

Beograd, 17. decembra. (Z) Minister pravosodja g. dr. Ninko Perić je odredil, da se zberejo točni podatki o sekvestriranih imovinah avstrijskih državljanov in da se pripravi vse potrebno za odpravo sekvestrov, ki se bo izvršila na podlagi konvencij med nami in Avstrijo. Takih sekvestriranih posestev je okoli 700. Dal je tudi namig, da se zberejo potrebni podatki nemških in madžarskih državljanov, katerih premoženje je sekvestrirano, da bi se to vprašanje čimprej likvidiralo.

KATASTROFALEN POTRES V KOLUMBIJI.

London, 17. decembra. (K) »Daily Express« javlja glede potresa v Kolumbiji (Južna Amerika), da so našli 200 mrličev pod razvalinami.

Protigrške demonstracije v Romuniji.

Beograd, 17. decembra. (Z) Iz Bukarešte se javlja, da je neka skupina dijakov izvršila več napadov na trgovine grških trgovcev in pobila več izložb. Škoda znaša več sto tisoč lejev. Policiji se je posrečilo prijeti in zapreti več krivcev.

Bela internacionala.

Budimpešta, 17. dec. (Madžarski dopisni urad.) Društvo probujajočih se Madžarov je izvolilo na včerajšnjem zborovanju prejšnjega načelnika tiskovnega urada Tibora Eckhardta za predsednika. V svojem nastopnem govoru je poudarjal Eckhardt potrebo sodelovanja nacionalističnih organizacij vseh dežel, ki morajo proti rdeči internacionalni in proti zlati internacionalni ustvariti belo internacionalo. Prvi kongres bele internacionalne se bo vršil v kraljem v Budimpešti.

Proces proti komunistom v Budimpešti.

Budimpešta, 17. decembra. (K) V kazenskem procesu proti mehaniku Sveteczu in tovarišem, ki so bili obtoženi, da so se v mescih od februarja do julija t. l. udeležili komunističnega gibanja, ki je bilo propagirano v Madžarski iz Moskve preko Dunaja, je bila danes izrečena razsodba. Svetecz, ki se je priznal za komunisto, je bil obsojen na dve in pol leti ječe, sedem soobtožencev je bilo obsojenih na zapori od dva do osem mesecev, trije obtoženci pa so bili oproščeni.

Odprava izvoznih carin.

Beograd, 17. decembra. (B) Med ministrstvom za trgovino in industrijo in ministrstvom financ se vodijo pogajanja o odpravi vseh izvoznih carin, ker carine otežujejo našo zunanjo trgovino.

VELIK POŽAR.

Magdeburg, 17. decembra. v sladkorni tovarni v Tangermünde, ki je največje podjetje te vrste na evropskem kontinentu, je izbruhnil danes ob pol 3. uri zjutraj iz neznanih vzrokov velik požar, ki je uničil stari del tovarne.

Današnje prireditve

V Ljubljani:

Drama: »Svatba Krečinskega.« Izv. Opera: »Psojlayci.« Red F. Klna Matica: »Zanjka strahov.« Klna Tivoli: »Dama v sivem« — I. del. Klna Ideal: »Ženožerec.« Klna Ljubljanski dvor: »Tragedija ljubavi.«

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Trnkoczy na Mestnem trgu in Ramor pri glavnem kolodvoru.

Stališče francoske vlade napram zunanje-političnim dogodkom.

(Izjava iz vladnih krogov na Quai d'Orsay zastopniku »Jutranjih Novosti«.)

ap. Pariz, 16. decembra.

»V zunanje-političnem oziru se nam dozdeva situacija sedaj bolj optimistična kakor pred leti. Najsi se sestavi v Veliki Britaniji jutri ali pojutrišnjem ta ali ona vlada, ena zavest nas navdaja, da v nobenem slučaju ne bo izročila le eno pravico, ki jo daje versailleska mirovna pogodba zaveznikom. Sam Ramsay Macdonald je izjavil, da se Nemčije ne more razbremeniti plačevanja pravičnih reparacij vsled vojne oškodovanim zaveznikom. Noben odgovorni državnik Velike Britanije ne misli na to, da bi razrahljal ali presekal vezi, s katerimi nas je vojna zvezala z Veliko Britanijo in ki pomenijo največjo mirovno garancijo v Evropi.

Zelo posrečen in mnogo obetajoč je sklep Severne Amerike, po katerem se bo udeležila dela v obeh ekspertnih komisijah v Nemčiji. S tem je podana si-

gurnost, da bo preiskava teh korporacij, čije rezultat je največjega pomena, završena z uspehom.

Društvo narodov je rešilo najprej Avstrijo. Sedaj je na vrsti Madžarska. To akcijo pozdravljamo že z ozirom na naše prijatelje v Mali antanti, ki bodo dobili na ta način nadaljne garancije za svoj mirni razvoj.

Nemčija je izrazila oficijelno svojo voljo, da se bo z nami pogajala glede celokupnega poruhrskega in porenjskega problema. To priložnost mirnega sporazumevanja pozdravljamo kar najpriščneje. Naše pogoje diktirata pravica in pogodba. V tem okvirju je dovolj prostora za čim največjo aktivnost v korist obeh strank. Če bo Nemčija prožeta s trdno voljo, bo ta dan velikega pomena v novejši politični zgodovini.

Angleški radikalizem in evropska politika.

V trenutku, ko se začneja morda nova doba v angleški politiki, je zanimivo ogledati si tendence angleškega radikalizma.

Radikalno mišljenje v Angliji je bilo vedno sovražnik vmešavanja v evropsko politiko in vnet zagovornik britanskega absenzizma, izvzemši redke slučaje. Ta pacifizem je bil rezultat radikalnega političnega delovanja in posledica zagovarjanja svobodne trgovine. Radikalizem se je skušal umakniti anglo-nemškemu konfliktu od l. 1905, sem na ta način, da je hotel zmanjševati izdatke za vojno mornarico, nudil Nemcem koncesije v Afriki, se trudil odpovedati »Entente cordiale« in tako potolažiti pruski apetit in ogniti se evropski vojni. To je pa bila dramatska pomota, ki bi bila vsled svojih posledic lahko še bolj povspela evropski polom. Ko so se nemške čete valile čez nevtralnemu Belgijo v prijateljsko francosko zemljo, so skušali radikali preprečiti vstop Anglije v vojno na ta način, da so prikazovali vladi, koliko korist bi imela država od pametne nevtralnosti. Ti ljudje, na čelu katerih je mogočni Lloyd George, so hoteli videti v versajski mirovni pogodbi napad na gospodarske,

evropske in moralne tradicije puritanskega radikalizma.

Ker pa ta pogodba ni mrtev papir, temveč neprestano dogajanje in življenje, se je zgodilo, da se to radikalno mišljenje bori za to, da se pogodba v njegovem smislu spremeni, vsaj v zadevah orienta in gospodarstva.

Odpor, ob katerega je zadel Francija, da doseže razoroženje Nemčije in plačilo vojne odškodnine, bi bil manj živlav, če ne bi bili izvozniki in pridigarji z enako energijo oznanjali praktične potrebe popuščanja in krščanske dolžnosti zmernosti. Delitev Šlezije bi bila na primer sprejel z večjo ravnodušnostjo, če bi bila Poljska boljša odjemalka in manj rimskokatoliška.

Upliv svobodno trgovinskega in puritanskega radikalizma na zunanjo politiko bi bil gotovo manj stalen in manj neposreden, če ne bi predstavljal teh demokratskih tradicij in pietistične vere njih najbolj upliveni tomlač, najboljši govornik in propagandist, David Lloyd George, ki je obenem radikalec in ostane puritanec. Kot se je splošno pričakovalo, je ohranil svoje prvotno mišljenje in se vrnil nazaj k demokratom.

Iz boljševiške Rusije.

Kolonizacija.

Kolonizacija Rusije po Nemcih se nadaljuje. Sedaj je zaposlil neki nemški profesor Lamm sovjetsko »ludo, naj mu da 100 tisoč ha zemljišča, ki bi se razdelilo med 870 Nemcev, ki sestavljajo od Lamma ustanovljeno družbo za kolonizacijo Nemcev v Rusiji. Sovjetska vlada je prošnji v načelu ugodila.

Boljševiško gospodarstvo.

Sovjetski trgovski zunanji oddelek, ki bi moral dobavljati ruski industriji potrebno blago, niti malo ne izpolnjuje svoje naloge.

Iz prosvetnega življenja.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek 18. dec. Svata Krečinskega. Izven.

Sreda 19. dec. Danes bomo tiči. Red A. Četrtek 20. dec. Nju. Red D.

Petek 21. dec. Mogočni prstan. Red C. Sobota 22. dec. Nju. Red E.

Nedelja 23. dec. ob 3. uri popoldne: 2 x 2 = 5. ljudska predstava; ob 8. uri zvečer: Mogočni prstan. Izven.

Ponedeljek 24. dec. Zaprto.

Opera:

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek 18. dec. Psoglavci. Red F.

Sreda 19. dec. Sevillski brivec. Red E. Četrtek 20. dec. Mignon. Red B.

Petek 21. dec. Zaprto. Generalna vaja. Sobota 22. dec. Notredamski zvonar. Izven.

Nedelja 23. dec. Tosca. Izven.

Ponedeljek 24. dec. Zaprto.

— Ljubljanska opera. V proslavo rojstnega dne kralja Aleksandra so zopet enkrat peli priljubljeno Foersterjevo domačo opero »Gorenjski slavček« z gđc. Zlikovo, g. Simencem, g. Levartjem in g. Zupanom v glavnih vlogah. Predstava je potekla zelo animirano v očitno veselje in iskreno priznanje dobro razpoložene občinstva. Gledališče je bilo nabito polno. »Gorenjski slavček« pa ne bo zlepa zginil iz repertoarja naše opere.

— Nastop Elskega v »Svatbi Krečinskega«. Danes v torek nastopi v dramskem gledališču v naslovni vlogi komedije »Svatba Krečinskega« ruski igralec g. Elski, ki je našemu občinstvu znan po svojem Hamletu. Vlogo Razpljujeva igra g. Putjata. Predstava se vrši izven abonmaja. Začetek ob 8. uri zvečer.

— Muzikalno predavanje. Gg. profesorja Jeraj in dr. Kozina sta v nedeljo popoldne aranžirala tretje muzikalno predavanje pod naslovom »Arja«. G. dr. Kozina je uvodoma mladini razljal nastanek arje, operni pevec g. Marji Simenc in koncertna pevka g. Vilma de Thierryjeva pa sta zapela skrbno izbrane arje iz raznih oper. Peta sta izvrstno, posebno smo bili veseli

V kalnem ribarju.

Resnica o »Slov. Narodu«.

Nedeljski »Slov. Narod« napram »raznim govoricam«, ki da so izmišljene, slovesno zatrjuje, da je in ostane neodvisno glasilo naše napredne javnosti. S tem hoče reči, da se ni niti pri Narodni tiskarni, niti pri »Slovenskem Narodu« nič izpremenilo. To je preprosto varanje javnosti.

Ena zadnjih števil »Kmetijskega lista« je napisala med drugim, ne da bi jo demateriali, tudi sledeče: »Dne 8. novembra so lastniki »Slov. Naroda« postali »mladimi« in Jutrov urednik je postal obenem urednik »Slov. Naroda«... »Narod« je »Jutro« v drugi izdaji v potvorjeni obliki z razliko, da se ta sedanj »Narod« hinavsko skriva za stariim dr. Tavčarjem. Ni je večje brezobraznosti, kakor če »Jutrov« urednik v člankih v »Slov. Narodu« »Pro domo« in »Naše stališče« zatrjuje, da hoče nadaljevati politiko dr. Tavčarja. Strahopetci hočejo slepiti javnost, da bi ne videla izpremembe v osebah, ki sedaj vedrijo in oblačijo pod streho Narodne tiskarne... Ne bodo nas premotili. Čemu se skrivajo strahopetno? Ali imajo slabo vest? Pošten nasprotnik nastopa odkrito in ne našemljen. Ni je večje žalitve za dra. Tavčarja, kakor če si natakajo njegovo masko. Dol ž njo. Svoje dosežanje naročnike, vzgajene v politični tradiciji narodnosti in naprednosti, predvsem pa poštenosti, hoče Žerjavov »Slov. Narod« premotiti, da bi mu ostali zvesti. Oni novi »Slov. Narod«, ki mu je bilo prvo dejanje, da je po volji in želji dr. Tavčarjevi oživilo Narodno - napredno stranko pognal izpod svoje strehe pod kap! Tako grdega političnega čina, povsem vrednega dosežanjim činom znane kliče, še ni kmalu doživela vsa politična zgodovina našega naroda. »Slov. Narod« je doslej vedno poudarjal in lahko je bil ponosen na to, da je neodvisen, da je nepokupljiv. Svoj čisti prapor je sedaj vrgel v cestno blato. Prodal se je za drag denar in delati hoče politično verižništvo na debelo. Politično prepričanje je na dražbi. Kdo da več! Kaj ideje, kaj značaj, kaj načela. V zagrebški zganjarini se vse prekuha in na trg pride prav poceni roba. Tako se dames dela politika za narod, za državo. Z denarjem in za denar ter za profit. Ali se je potem čuditi, da je vsa naša politika padla pod ničlo... Sedanjji bankokratski »Slov. Narod« z vsem svojim ozadjem je najmanj sposoben delati za ali pa celo ustvarjati napredno fronto.

V našem listu smo že poročali, da so iz upravnega sveta Narodne tiskarne izstopili gg. Aleksander Hudovernik, dr. Alojzij Kokalj, dr. Danilo Majaron, dr. Vladimir Ravnihar in dr. Karel Triller, tako da je v upravnem svetu ostala samo še družina dr. Tavčar. Dalje je podalo demisijsko celo nadzorstvo, obstoječe iz gg. Peter Graselli, dr. Janko Kersnik, Ivan Knez, Robert Kollman, Urban Zupanc.

Da se ne bo dalje slepmosilo, naj povemo tudi vzrok tega odstopa, ki je razviden že iz gorenjih izjavjanj »Kmet. lista«. Družina Tavčar je prodala svoje delnice Vladimirju Arku v Zagrebu, za katerim stoji bančna skupina Slavenske banke« (Praprotnik - Žerjav) ter stoji izplačilo kupnine pod garancijo te banke. En del kupnine je plačan tudi s tem, da je dr. Ivo Tavčar postal zastopnik Slavenske banke.

Stvar je torej čisto jasna. »Slov. Narod« je postal glasilo Slavenske banke in politične skupine, ki stoji za banko in ki ima v tej banki glavno oporo — to so demokratski mladinci. S tem je povedano vse, zlasti to, kar smo hoteli dokazati, da je »Slov. Narod« kupljen in da ni več — neodvisno glasilo. Toliko v ravnanje njegovim naročnikom.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Beograd, 17. decembra. (B. Neodvisni radikali, pristaši pok. Protiča, so imeli večeraj zborovanje v dvorani hotela »Imperial« in so sprejeli sledečo resolucijo: Zbor somišljenikov pok. Protiča smatra, da stanje v državi in v radikalni stranki nepreklicno zahteva potrebo organizacije neodvisnih radikalov, ki bi ostala verna principu radikalne stranke in bi delovala v duhu idej pok. Protiča v blagor države in radikalne stranke in bi nastopala proti vsemu, kar je proti temeljem države in stranke. Zaradi tega je sklenila: 1. da začne izdati list »Radikal«, 2. da ustvari organizacijo, ki bo širila ideje pok. Protiča, 3. da se izvoli odbor 10. oseb, ki bo izvedel ta sklep, 4. da se pooblasti ta odbor, da v ugodnem času skliče zborovanje somišljenikov iz cele države. V odbor so izvoljeni ti-le gospodje: dr. Dragoljub Arangeljović, Dragotin Cvetković, Dušan Janković, Živojin Simić, Jovan Jović, Milan Kostić, Mihajlo Petković, dr. Momčilo Ivanić, dr. Nikola Gjurgjević in Radomir Kopša.

Novi švicarski predsednik Chuard.

Mesto Lausanne je priredilo 15. t. m. novoizvoljenemu švicarskemu zveznemu predsedniku g. Chuardu tako spontane ovacije, kakor jih že dolgo ni doživel noben reprezentant švicarske konfederacije. Več tisočev broječa množica je sprejela svojega novega državnega poglavarja pod gromenjem topov in zvonjenjem v vseh cerkvah, in ko je dospel predsednik pred katedralo, ga je najprej pozdravil velik svetnik Sécretan. Državni predsednik waadtskega kantona, g. Simon, je pozdravil predsednika v imenu kantona, mestni predsednik Freymond pa v imenu mesta Lausanne.

Nato je g. Chuard izjavil sledeče: »Ko sem pred osmimi leti na tem mestu pozdravil g. Decoppeta, mojega prednika, nisem najmanj mislil, da bom tudi jaz deležen tako prišrčnega sprejema. Razmišljal sem že o takratnih in današnjih dogodkih. Okoli nas je takrat divjala svetovna vojna s svojimi strahotami in pustošnjem. Ali mi smo gradili na bodočnosti, v zavesti, da bo iz te krize človeštva nastalo nekaj boljšega, srečna usoda sveta. Minulo je že pet let, odkar je prenehala svetovna vojna, in vendar, kako daleč smo še od resničnega mira, katerega smo si tako vroče zaželeli. Krvavim borbam so sledile druge, ravno tako uničujoče, je sledila gospodarska borba in socialni defekt, ki tudi naše države ni pustil nepoškodovane. Ne smemo in nečemo izgubiti poguma. Nismo izgubili globoke vere v boljšo bodočnost. Švica — čeprav tako tesna v pogledu njenih mej in maloštevilna glede prebivalstva — ima izpolnjevati na svetu svojo posebno mislio. Ona daje vzgled, kaj bodo sosedje po Evropi prej ali slej sprejeli kot svoj lasten vzor: Složnost klub različnosti. Švica pokazuje, da plemenske, jezikovne in verske razlike ne morejo škodovati složnosti, ako prevladuje močna volja.«

Naposled se je g. Chuard zahvalil za ovacije, ki jih smatra kot dokaz vernosti kantonalnega prebivalstva napram švicarski domovini. Ceremonijo so končali z odpevanjem Rutiljeve pesmi in švicarskega psalma. Mesto je bilo praznično ozaljšano s švicarskimi zastavami. Po ulicah so dijaki prepevali domorodne pesmi: francoske, nemške in italijanske...

Beograjsko »Vreme« piše o tej možnosti v svoji nedeljski številki sledeče: »Prejšnje držanje džemijeta in glasovanje Nemcev proti dvanajstim sta povzročili v radikalnem klubu očitnejšo manifestacijo tendence, ki že davno obstoji. Radikali se niso nadejali opozicijskega stališča Nemcev in so njihovega govorniku dr. Kraftu ob začetku njegovega govora celo ploskali. Pozneje so radikalni poslanci to stališče svojih zaveznikov komentirali z zaključki, da je treba čimprej napraviti konec odvisnosti, v kateri se nahaja vlada napram džemijetu in Nemcem. Radi tega je bila v ospredju že davno razmotrivana kombinacija koalicije s klerikalci in mogoče je, da bodo nekateri poslanci sprožili to vprašanje na seji kluba, v kateri bi se drugače razpravljalo o načrtu zakona o centralni upravi.

Tako razpoloženje obstoji v določeni obliki še izza prvih pogajanj z džemijetom, medtem pa so se vodili neoficijelni razgovori med posameznimi radikalnimi in klerikalnimi poslanci.

Klerikalci zahtevajo za svoj vstop v vlado tri ministrske portfelje in avtonomijo Slovenije. Radikali so pa mnenja, da bi se klerikalci zadovoljili z dvema ministrstvom, na primer z ministrom za poljedelstvo ter z ministrom za trgovino ali pa šum in rudnikov. Sloveniji se avtonomija ne bi mogla priznati, pač pa bi se ji dala v okvirju ustave zelo široka administrativna samouprava, ki bi lahko z uspehom nadomestila zaželjeno avtonomijo.

Ena skupina radikalnih poslancev bo sedaj nastopila z zahtevo, da se vzamejo pogoj klerikalcev v resni pretres v klub, ako jih že vlada ni rešila, da bi se tako videlo, ali je mogoč sporazum za koalicijo s klubom dr. Korošca. Ti poslanci menijo, da bi prinesla kooperacija s Slovenci stvarne koristi. V prvi vrsti bi se raztrgal federalistični blok, kar bi Radie in Spaho potemtakem ne predstavljala več močne izvenparlamentarne opozicije. Vstvarjanje opozicijskega bloka v narodni skupščini, o katerem se je toliko govorilo, bi bilo na ta način popolnoma onemogočeno. Vlada, sestavljena iz radikalcev in klerikalcev, bi bila s podporo džemijeta in Nemcev popolnoma stabilna. Odpadale bi trenutne krize, v katerih se nahaja sedaj. Na drugi strani bi imela vlada, v kateri bi bil zastopani tudi Slovenci, velik ugled napram inozemstvu. Vsi ti razlogi se navajajo med radikalnimi poslanci v prilog omenjene kombinacije.

Da obstoji resna namera za koalicijo s klerikalci, je razvidno iz vladnega stališča v vprašanju pomoči poškodovancem vsled poplave v Sloveniji. Da se vlada ne bi zamerala kluba g. Korošca, je prešla preko svoje poprejšnje izjave ter je usvojila nujnost zakonskega projekta o pomoči poškodovancem. Na ta način je vlada spravila enega izmed svojih uglednih članov v neljub položaj, kar je moral podati ostavko. Poleg tega je na inicijativo predsednika narodne skupščine, g. Ljube Jovanovića, bila sklicana konferenca vseh parlamentarnih klubov, predstavitev humanitarnih društev in tiska, da bi se podvela akcija za pomoč poškodovancem, kar se more istotako smatrati kot znak posebnega razpoloženja radikalov napram Slovencem.

Na drugi strani se opaža že nekaj časa tudi pri klerikalcih znatna sprememba v njihovem stališču napram vladi. V zadnjem času je pone

Gospodarska politika.

Naše železnice.

Kadarkoli govorimo o naših železnicah, si moramo vedno biti v svesti, da je naše železniško omrežje pripadalo pred vojno sedmim pokrajnim in da so proge težile proti sedmim upravnim centrom. Skoro najugodnejši je bil položaj v Sloveniji, kjer je omrežje precej goste in je obstajala prav dobra zveza na jug in na sever. Glavna proga bivše južne železnice med Dunajem in Trstom (danes edina dvotirna v naši državi), je bila zgotovljena že leta 1856, vendar pa jo moremo še danes smatrati za eno tehnično najboljših v naši državi. Tudi za lokalne potrebe posameznih okrajev in stranskih dolin je bilo razmeroma dobro skrbljeno in tako lahko še danes brez prefravanja trdnjo, da je v tem oziru Slovenija še najbolj urejena.

Slično, toda že precej slabše, je bilo v tem oziru v Hrvaški (mislim tukaj tudi Slavonijo in Srem). Obstoje sicer proge, ki jih je zgradila budimpeštanska vlada, da je mogla čimbolj ugoditi svojim ekspanziivnim težnjam, a te proge tečejo večinoma v severno-jugni smeri in skrbijo le za dobro zvezo v in iz prestolice. Tako so madžarski n. pr. zgradili čez hrvaški Kras na Reko tehnično izborno in gospodarsko zelo važno progo, katere danes gotovo ne bi imeli, ako bi bil takrat graditelj le štutili, komu da bo služila čez kakih šestdeset let. Druga taka proga je bila čez Peč in Osijek proti Bosni, proga, ki je bila zveznica tudi med Avstrijo in Bosno, kajti takrat so bile direktne zveze med Avstrijo in Hrvaško tako slabe, da ne bi bilo nikomur prišlo na misel speljati promet iz Avstrije v Bosno preko Zagreba; ampak čisto naravno je bilo, da je šlo vse preko Madžarske. Tretja taka proga je bila ena glavnih evropskih, namreč orientalska iz srednje Evrope preko Budimpešte, Beograda in Sofije v Carigrad. Ta proga teče naprej v Srbijo in je še danes glavna linija Srbije; v Nišu se razcepi v dve veji; ena gre proti Carigradu, druga na jug proti Solunu in v Atene.

Naigostejše omrežje ima Voivodina; vsaj je to tudi ravna dežela, kjer se je prej bolj izplačalo zidati železnice nego ceste. Toda celo to omrežje je bilo preračunano za dobre zveze proti severu, ne pa proti jugu.

Nekako »avtonomna« je Bosna. Bogznan, kakšni vzroki so napotili Avstrijo, da je dala zgraditi v tej deželi same ozkotirne železnice! Posledica tega je, da imamo danes v Bosni omrežje za sebe, ki nima z drugimi pokrajinskimi nobene zveze, čeprav obstoji v sosednji Srbiji omrežje z tirsko razdaljo iste širskosti (760 mm). Šele sedaj se gradi zveza med Užicem in Vardištem.

Dalmatinske železnice, tako normalne (zveza mest Knin, Split in Šibenik) kakor tudi ozkotirna (proga Split-Sim) pa so sploh popolnoma izolirane in se šele sedaj dela na spoju z ličko železnico.

Črna gora nima nobenih železnic, ker 33 km dolgo progo med Barom in Virpazarjem moremo le smatrati kot kako poljsko železnico boljše vrste.

V Srbiji imamo zopet dve omrežji: normalnotirno z glavno progo Beograd-Niš in precej razsežno ozkotirno v Sumadiji. Normalnotirno omrežje ni goste; obsega poleg omenjene proge Beograd-Niš z vejama Niš-Solun in Niš-Sofija le nekaj stranskih prog, ki so več ali manj le lokalnega pomena. Ozkotirno je ravno tako izolirano kot bosnansko in se je pričelo z gradbo zveze pri Užici šele po vojni, ker avstrijska vlada tega prej ni bila dovolila.

Sploh opažamo, da nista imeli ne avstrijska, še manj pa madžarska vlada nobenega interesa na kakšni železniški zvezi med posameznimi jugoslavenskimi pokrajinami. To velja že za zveze med avstrijskimi provincijami in med Hrvaško. Edini važnejši progji (zveza Novomesto-Karlovac je bila dogotovljena tik pred vojno in je imela le bolj lokalne vrednosti), ki ste tvorili zvezo med avstrijskim in ogrskim delom monarhije na jugu (Zidanmost-Zagreb in če smemo tu prističi še Pragersko-Cakovac-Budimpešta) sta bili v privatnih rokah družbe južne železnice. Vrhu tega pa so bile proge — kar se tiče zveze s Hrvaško — tako s'abo urejene, da je bilo mnogo udobneje potovati n. pr. iz Dunaja v Zagreb preko Ogrske kot preko Zid. mesta. Z avstrijske strani je bila zgradila južna železnica proga iz Grobelnega čez Rogatec do hrvaške meje; onkraj Sotle pa madžarska vlada ni dovolila dograditve do Krapine, češ da ne obstoja nikakva potreba. A sedaj se je pa le izkazala potreba, ki nas velja nekaj letih milijonov. Sploh opažamo, da se je ta vlada brigala zelo malo za hrvaške železnice, v kolikor niso služile njenim težnjam. Preskrbela si je že pred pri-

bližno šestdesetimi leti zvezo z Reko, progo, ki je tehnično ena najboljših v državi. Kot že preje omenjeno, imamo dobre proge v severno-jugni smeri, zato je bilo pa tem slabše skrbljeno za proge v zapadno-vzhodni smeri. Obstoj sicer nekaj takih prog, toda te se nahajajo v primeri z drugimi v precej slabem stanju in se jim pozna kol na prvi mah, da so služile le lokalnim potrebam. Tako je n. pr. proga Zagreb-Beograd, rekli bi skoraj aritmetična vsota lokalnih prog, en kos nanešen poleg drugega. Prvi del, od Zagreba do Siska, je bil zgrajen že leta 1863 in bil od takrat do 1. sept. t. l. v upravi južne železnice. Zadnji, od Indije do Beograda, je bil del balkanske proge, ki je zvezala srednjo Evropo z vrati Azi'e. Obstojala je tudi že v prejšnjem stoletju lokalna proga od Indije do Mitrovice, daljne ne. Približno istočasno so bile zgrajene bosnanske železnice, ki so morale dobiti kako zvezo z obema prestolnicama, in tako imamo drugi del proge iz Subotice med Brodom in Vinkovci. Že preje je dobilo zvezo s Siskom potom vojaške železnice mesto Banjaluka v Bosni. Po preteku nekaj nadaljnjih let je bila na ta kos pri Suni približena zveza iz Nove Gradisce in tako je šlo kosoma naprej, vendar pa do l. 1906 še niso bile izpolnjene vse vrzeli.

Hotel sem s tem primerom le malo razsvetliti način, kako se je preje pospešila (bolje rečeno ovirala) vsaka poskušena gospodarska zveza med jugoslavenskimi plemen. Sličnih slučajev imamo tudi pri drugih progah (n. pr. Zagreb-Osijek) vse polno in bi se ne izplačalo o tem podrobno razpravljati. Postaviti sem hotel le en primer, da se lahko vidi, koliko je bilo težje stari Avstriji na gospodarski povzdigi jugoslavenskih plemen. Nič boljše ni glede zvez med Hrvaško in Srbijo. Obstojala je sedaj le ena zveza pri Beogradu (glavna evropska proga Paris-Carigrad) in tudi za to progo ni dala iniciative morda madžarska vlada, temveč evropske veselice, zastopane l. 1878 na Berlinskem kongresu.

Zveze med Bosno in Srbijo ni bilo, ravno tako tudi ne med Banatom in Srbijo (še le sedaj se je sklenilo zgraditi most med Beogradom in Pančevom). Res je sicer, da so reke (v tem slučaju Drina, Sava in Donava) velika ovira direktnim železniškim zvezavam, a na približno 600 km rek le en železniški prehod, to je le premo. Malo bolje je s posameznimi pokrajinami Voivodine, Srem in Slavonija sta zvezani z Bačko pri Dalju in Novem Sadu. Bačka z Banatom pa pri Sentu (in pri Segedinu, kjer je pa že madžarsko ozemlje). Prva dva mesta peljeta preko Donave, tretji čez Tiso. Tukaj viki tudi sedaj Simolon-Orient-Expres v Bukarešto. Sploh vidimo, da je danes v Voivodini omrežje najgostejše in da so tudi tam se najboljše medratenske zveze.

Glede Južne Srbije, Makedonije in Sandžaka moramo vpraševati, da so bile te dežele do l. 1913. pod turško upravo. Kaka je bila ta uprava, je itak vsakomur znano in tako je samo po sebi umljivo, da ni omrežje v Makedoniji baš najboljše in najgostejše. Glavna proga je proga Niš-Vranja-Skopje-Solun, ki ima eno edino normalnotirno velo, Skopje-Kos-Mitrovica. Vse druge proge so ozkotirne in stranskega pomena. V Sandžaku pa sploh ne teče nobene železnice.

(Konec sledi.)

Svetovna metalurškična industrija in Francija.

Francija je dobila ruhrsko bitko. Zadnja poročila govore, da so se vsi koncerni kakor posamezni industriiči sporazumeli z Micum (mezbavezniška inženirska kontrolna komisija), da bodo vzpostavili delo v premogovnikih in koksarijah. S tem bo zagotovljena francoskim visokim pečem dobava koksa, katerega Francija sama dovolj ne producira. Francoska produkcija surovega železa se v letu 1923 ni mogla razvijati v zaželjeni meri, ker se reparacijske dobave niso vršile redno. Za leto 1924 računata Francozi na dovoz 5 in pol milijona ton koksa, kar bo popolnoma krilo še tako veliko potrebo industrije. V zadnjem času je tudi domača produkcija koksa tako narasla, da bo dajala v letu 1924 (po zelo natančni in previdni cenitvi) 2 in pol milijona ton.

Tako bo francoska metalurgija imela na razpolago 8 milijonov ton koksa, s katerim bo zagotovljena porast produkcije.

Ti izborni izgledi francoske metalurgije zelo ojačujejo njeno prvenstveno mesto v evropski industriji železa in jekla.

Pred vojno je imela prvo mesto v produkciji železa in jekla, kar se tiče Evrope, Nemčija. Z versailleskim mirom 26. junija 1919. se je pa situacija izpremenila. Francija je dobila od Nemčije Loreno z njenimi bogatimi zakladi železne rude. Nemčija je padla na 3. mesto, med tem ko se za prvo mesto razvilja oster boj med Francijo in Anglijo.

Sledeča tabela nam kaže produkcijo surovega železa v Angliji in Franciji v povojnih letih.

	Anglija	Francija
1920.	8138000 ton	3434000 ton
1921.	2653000 "	3263000 "
1922.	4980000 "	5129000 "
1923 (10.m.)	6311000 "	4206000 "

Iz navedenih števil je razvidno, da je francoska produkcija surovega železa v letih 1921 in 1922 prekašala angleško. V letu 1923 se je sicer situacija izpremenila v korist Anglije, toda le trenutno. Mesečna produkcija v Franciji je stalna in zelo hitro narašča, med tem ko se angleška produkcija drži na vedno enaki stopnji. V oktobru je n. pr. znašala produkcija v Angliji 602.000 ton v Franciji 514.000 ton pri naraščanju v Franciji, stagnaciji v Angliji. Če bi ne bilo ruhrske okupacije, bi čisto gotovo Francija prekašala Anglijo, ki je baš iz tega vzroka povečala svojo produkcijo. (Mimogrede omenjeno se v Angliji jasno vidi, da je bila letošnja konjunktura povzročena po ruhrske okupaciji. Kako mesto zavzema francoski eksport izdelkov metalurškične industrije, je razvidno iz sledečih podatkov. V letu 1922 je izvozila Anglija metalurškičnih produktov v teži 3.456.000 ton. Takoj za njo je sledila Francija z izvozom 2.791.000 ton. Za Francijo je prišla Nemčija, ki je izvozila 2.654.000 ton. Na zadnjem mestu je bila Unija, katere eksport je dosegel 2.018.000 ton. Izmed vseh navedenih držav izkazuje samo Francija napram letu 1913. znaten porast, medtem ko je izvoz iz ostalih držav nazadoval, največ iz Nemčije. Specijelno kar se tiče razmerja med Francijo in Anglijo v predvojnem in povojnem času, služijo tile podatki.

	Izvoz iz Francije	Iz Anglije
1923.	1008000 ton	5014000 ton
1920	1246000 "	3538000 "
1921.	2091000 "	2809000 "
1921.	2791000 "	3455000 "

V letu 1913 je bil angleški izvoz petkrat večji nego francoski. Ker je od l. 1913 do 1922 angleški izvoz padel za 35 odstotkov, francoski pa se dvignil za 178 odstotkov, se je razmerje zelo spremenilo v korist Francije. Pri vseh teh podatkih pa je upoštevati, da je kapaciteta produkcije v Franciji znatno manj izrabljena kakor v Angliji.

Producijska kapaciteta železne rude znaša v Franciji 43.054.000 ton, v Angliji samo 16.354.000 ton. Od svoje produkcije izvozi Francija na leto 17.043.000 ton, kar bi lahko porabila doma. Angliji nasprotno njena domača produkcija ne zadostuje in mora dovažati velike množine, seveda tudi iz Francije in njenih kolonij v Severni Afriki (Alžir in Tunis). Ker se produkcija v Franciji viša od meseca do meseca in od leta do leta, bo Francija postala prva producijska država v Evropi prekašala bo Anglijo in ogrožala celo Ameriško produkcijo. Ker ima Francija tudi

saarsko produkcijo (v letu 1922 1.155.000 ton), je že sedaj najvažnejši producent železa v Evropi. Obenem stoji Belgija v ozki gospodarski in politični zvezi s Francijo. Politično obvlada Francija poljsko železno industrijo, pri kateri je finančno tudi močno udeležena. S Poruhrjem drži v odvisnosti Luksemburg, katerega produkcija je skoraj enako velika kakor belgijska. Tako kontrolira Francija v Evropi tri petine vse metalurškične industrije. Z zasedbo Poruhrja se je njeno stališče gospodarsko utrdilo in ji bo pripomoglo posebno sedaj po doseženem sporazumu z enkrat sicer še ne zoficijelno Nemčijo, ki ji je še vedno sovražna, vendar pa mora uvideti, da leži v sporazumu s Francijo njena rešitev, do izvajanja pritiska na svetovno politiko v povečani meri.

K. P.

Kupčija z ljudmi na Kitajskem.

Poznavalci trdijo, da je kupčija z ljudmi na Kitajskem še vedno nekaj običajnega. Tako poroča n. pr. Budberg: Po kitajskem pravu so starši upravičeni prodati svoje otroke. Tudi ženo se lahko smatra za kupljeno blago. Kajti pri zaroki se med obojnimi starši sklene pogodba, ki določa, koliko dobe starši neveste za njeno vzgojo in natančno določeno balo. Ko se deklica rodi, se zaroka lahko takoj sklene; razdreti se ne da več in velja, kakor pri naš za'on. Kitajska je zlasti v južnih provincah silno preobljudena dežela. Razen tega izbruhne leto za letom v posameznih pokrajinah vsled suše ali poplav strahovita lakota, ki uniči dostikrat tisoče prebivalcev. Prekupci človeškega mesa imajo v takih krajih lahko delo. Sicer odklikuje Kitajce pred drugimi narodi brezmejna ljubezen do otrok, vendar jih prisili huda lakota, da ponudijo svoje lastne otroke naprodaj. Zlasti ker je kupec navadno silno prijazen in zagotavlja, da bo zarobil deklico z dobrim in premožnim sorodnikom. Postava kaznuje take goljufe, a jim pride le redko do živega. Male deklice imajo posebno za časa lakote naravnost neznamno ceno. Cena raste s starostjo, lepoto in uporabljivostjo.

Drug poznavalec razmer, Jesacher pa piše: V času sile in potrebe se prirejajo posebni semnji, kjer se prodaja človeško blago. Potniki potujejo po deželi in na lastno pest, ali pa za svojo firmo iščejo nevest, ki jih oddajajo, kupujejo in prodajajo. Kupčijo, ki ni sramotna, sklene posredovalec naravnost s starši. Za ceno deklic poravnajo starši dolgove in kupijo žita. Pogosto si tako usodo žele deklice same, ker upajo, da se jim bo pri kupcu, ki je bogat, boljše godilo. Navadno je sicer drugače, a tedaj se tolažijo: volja staršev je bila, a tej se kitajska hči ne upira. Trguje se tudi z ženami; vdovo brez dečkov se skoro vedno proda. Posebno revna družina jo odda hitro drugemu možu. Zveste vdove so po kitajskih moralnih načelih visoko cenjene in so s petdesetimi leti oblastveno odklopane. Vendar le malokatera ostane; zvestoba je predraga, na drugi strani pa razpolagajo z njo starši moza. Dogodi se celo, da v potrebi mož sam proda ženo drugemu; deco, s katero ne ve kaj začeti, kupi ljubitelj otrok. Zakoni niso naperjeni toliko proti kupčiji, kakor proti nepravilnostim, ki se dogajajo pri tem. Če prekupec n. pr. manj plača, kakor mu je bilo naročeno in si nekaj pridrži zase, je zelo občutno kaznovan. Vobče vride do tožbe le malokdaj. V hudih casih se nudijo žene in dekleta prostovoljno v nakup; to pa ni samo kitajska posebnost, temveč se dogaja povsod.

— Igralska sreča. Paul Alexis, ki slove zlasti po svojem romanu »La mort de Lucie Pellegrin«, se je nekoč peljal v kočiji po Parizu. Dospelji na lice mesta, mu je njegov skoro 80 letni avtomedon zastavil v vprašanje: »Grete v kockarnico?« — »Grem,« je odgovril Alexis. — »No, ali bi hoteli staviti zame pet frankov na desno pločo pri vohodu?« — »Pa dobro,« se je glasil odgovor. Alexis je zvesto opravil svoj posel in pogledal skozi okno. Kočijaž je bil še vedno tam. »Dobili ste, mu je zaklical. »Tak paroli, pa naj gre trikrat.« se je odrezal vohnik, ki je bil star kvartopirec. Drugič je zopet dobil, tretjič pa vse izgubil, vendar filozofski sprejel svoj poraz.

Drobne vesti.

× Reorganizacija katastrske službe. Kakor znano, namerava generalna direkcija katastra na predlog finančne delegacije v Ljubljani reorganizirati katastrsko službo v tej smeri, da se manjši uradi zemljarskega katastra sukcesivno ukinejo in ustvarijo upravne ednice večjega obsega. Prva etapa reforme se je že izvedla (Uradni list št. 110 ex 1923). Začetni povod k predlogu je dala redukcija osovja, ki se da naravno tem racionalnejše izvesti, če se predvsem odpravijo nepotrebni uradi. Da pa sedanja relativno gosta mreža evidenčnih uradov ni potrebna, se razvidi že iz tega, da geometer — ako se ravna v smislu predp'sov — strankam kratkim potom niti ne sme dajati pojasnil, ki bi jih ne moge povzeti tudi iz zemljiške knjige, iz map sodišča ali pa iz indikacijskih skic in drugih zapisov davčnega urada. Koncentracija moči in s tem omogočeno štedenje ž njimi in stvarnimi izdatki se da torej tem bolj zagovarjati, ker je le v interesu celokupnosti, da se osovje, ki ga pri nas lahko pogrešamo, dirigira v pokrajine, kjer ga primanjkuje. Sicer je pa delegacija svoj ne samo od tehnične, ampak tudi od administrativnega referenta podpisani predlog, predno ga je predložila generalni direkciji, priobčila pokrajinski upravi in oddelku ministrstva pravde v Ljubljani, in ugotovila, da sta oba organa brez pridržka vidrala akt, ne da bi ugovarjala.

× Izredni občni zbor delničarjev Ljubljanske kreditne banke. Dne 15. t. m. se je vršil v bančni dvorani Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani pod predsedstvom predsednika dr. Karla Trillerja izredni občni zbor banke. Udeležilo se ga je 101 delničarjev, ki so zastopali 200.556 delnic in imeli 19.968 glasov. Zastopane so bile tedaj 1/4 celotne delniške glavnice. Sklenjeno je bilo zvišanje delniške glavnice od 37 1/2 na 50 milijonov dinarjev z izdajo 83.333 novih delnic po Din 150.— nominalne in so bile sprejete spremembe pravil v točkah, ki se nanašajo na to zvišanje. Sklenjeno zvišanje glavnice se prevede, kot čujemo, še tekom meseca decembra t. l.

× Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani je zvišala svojo delniško glavnico od 25 na 37 1/2 milijonov dinarjev brez vplačila delničarjev z zvišanjem nominalne vrednosti vseh izdanih 250.000 delnic od 100 na 150 dinarjev iz azijskega rezervnega zaklada banke.

× Zlato v Ameriki. V Zedinjenih državah se nahaja sedaj 4.168.091.621 dolarjev v kovanim in nekovanem zlatu, t. j. 46% do 49% zlatega zaklada vsega sveta.

DOBAVE.

× Dobava tiskovin. Središni ured za osiguranje radnika v Zagrebu sprejema do 30. decembra 1923 ponudbe za dobavo raznih tiskovin. Predmetni oglas in tiskovnice so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Oddaja krojaškega dela. Krojači in šivilje zamorelo dobiti v šilvanje na dom izkrojene vojaške suknje (šinjle), a pozneje bluze in hlače pri voj. zdravni. mojstru Andreju Turku v Intendanturji Dravske divizijske oblasti vojašnica v Ljubljani. — Plača se od komada po ceniku ministrstva vojske in mornarice.

Širite Jutranje Novosti.

Noč v planinah.

Polagoma smo se dvigali preko zadnjih strmin Kriške stene. Neko neprijetno, čudno čustvo se nas je pollaščalo, ko smo čuli tuliti burjo in jo občutili tudi na svojih telesih.

»V Dolku ne prespim in ne prespim«, se je oglašil Rafko, »in še zdaj v tej burji in kar na prostem.«

»Toda načrt?« sem mu ugovarjal. »S tem ovrzemo načrt in tura je skvarjena.«

»Nič zato, boljše zdravje,« se je glasil odgovor, in ko se je pridružil temu mnenju še Tone, je bila večina na njuni strani in udati bi se moral. Vendar se nisem uklonil in sklenil sem, ostati sam v noči pod milim nebom v okrilju nuzlih velikavov.

Stena je bila za nami in mrzel, močan veter nas je objel in se poigraval z našimi lasmi in suknjiči. Sonce se je bolj in bolj bližalo zatonu. Zarki so se podili po stenah, se jim umikali in nastopajoči mrak v dolini jih je podil v višine in si osvajal kos za kosom, steno za steno.

Kratko je bilo slovo. Onadva v Aljažev dom, jaz pa dalje proti Škrlatici. Precej visoko že, baš pod ovinkom, ki ga dela steza, sem opazil ruševje in tja sem se zatekel. Kar obstal sem in opazoval kot začaran, pred mano se dvigajoči Triglav in strmel nad njegovo orjaško severno steno.

V kotu pod Škrlatico vse temno. Globoko, skoro navpično pod mano tema, le onstran te teme so kipel proti sinjemu nebu orjaki, na čijih čelu Triglav z zlatoškrlato krono na mogočni glavi.

Baš se je poslavljalo solnce od Kredarice. Še enkrat so se zaiskrila okna v poslednjih žarkih in kočo je objel hladen mrak. Zarki pa so se ponikali višje, se ljubimkovali z mrzlimi stenami orjaka, dokler mi niso pritisnili zadnjega poljuba na plešo in odplavali v vsemirje.

Mrak je zavladal po širni slovenski zemlji. — — —

Hlad me je sprejel v svoje mrzlo naročje in sever, ki dosedaj ni prišel do prave veljave, je pričel s svojo ledenomrzlo uspankovo.

Pripraviti se je bilo treba ležišče. — Nalomil sem ruševja, ga nastlal na tla med najgostejše grmičevje in si pripravil udobno vzglavje. — Ležišče je bilo pripravljeno. — Polomljene suhe veje sem položil na kup in zažgal. Veter je nagajal, no slednjič se je posrečilo in vzplapolal je ogenj, dasi mal, pošiljajoč dim proti nebu: priporočilna daritev za srečno turo!

V višinah na bledem lazurju se je pričelo svetljikati in vedno gosteje je bilo nebo posejano z zvezdicami. — Tam, tik pod temenom Triglava se je ukresala zvezda, ki je zasijala svetleje od drugih. — Toda glej, četi to fantazija? Zvezda se premika in približuje stenam Malega Triglava. In nedaleč za

njo zopet ena! Ah, saj to niso zvezde, to je Kredarica in gostje, ki lazijo s svetiljkami okoli.

Zatulil je veter, ugasnil je ogenj. Odpravil sem se k počitku. Trdo je bilo ležišče, vendar udobno v tej višini v prosti naravi. Opojni duh smole me je omamil in zazibal v prelepe sanje.

V duhu sem videl pred sabo celo turo: Širokoplečati Mangart, vitki jugoslovanski Matterhorn, Jalovec, njegov žleb, Veliko Dnino, Mojstrovko itd., do Dolka in dalje severno triglavsko steno itd. Baš sem pripelzal preko severne stene na rob, pred mano se je zablščal ledenik, še en prestop in na robu bi bil, a v tem hipu zaveje vihar, punhe z vso silo vame in me — prevrne. Zadrnil sem se. Hud vihar je razgrajal okoli mene, drhtel sem po celem telesu, vejevje pa se je pripogibalo pod težo napada in me božalo.

Privzdignil sem se. Pod mano temno brezdnino in onstran tega brezdnina v nebo kipeči Triglav, bled kakor pravljicne sanje. — Ledenik pod vrhom kakor čisto srebro, in Aljažev stolp kot kak čuvaj k temu ogromnemu zakladu.

Skoro si nisem mogel misliti, da sem sam v tej neskončni, mogočni naravi. Tišina me je nekako motila, kajti važjen vednega truščina in hrušča sem mislil, da popolne tišine sploh ni. In tu, evo je. Le veter in burja, družčica se in obhajajoča svojo zaroko sta vriskala in pela uspankovo lednemu zemljanu, ki ga pa nista uspravala

Huje in huje je razgrajala burja. Hotel sem zapreti oči in zaslanjati, a zaman. Razdražen od mogočne divjine in prestrašen od burje sem drgetal po celem telesu.

Kar predstavljati si nisem mogel, kje da sem. Mislil sem si, da si sam suterim in ko bo konec sugestije, se zbudim v dolini, v mestnem hrupu, v dimu in smradu, v množici drvečih avtomobilov, koles in na delo hitečih ljudi. Le veter, ki je neprestano tulil »podkono« divni Škrlatici, me je opominjal, da se nahajam v istini v divji narodi in da ni vse le prijeten sen.

Prižgal sem si svetiljko, potegnil notes in si zapisal par vrstic. Nato sem prebral »vodič« in planinski koledar in si preganjal čas. Hotel sem že odriniti naprej proti vrhu, toda črna tema mi je branila korak v nepoznane kraje. Zato sem se ponovno vlegel in zamislil.

Sredi gluhe tišine, ki je sledila hudemu navalu burje, naenkrat grozen pok in nato grmenje in bobnenje, prihajajoče bližje in bližje. Skočil sem pokoncu, prestrašen in vznemirjen nad silnim truščem. No, skale, ki so se utrgale in povzročile pok, so drvele ne daleč od mene v globino, se izgubljale v brezkončni temi — in mir je zopet zavladal v naravi. — A v moji notranjščini ni zavladal.

Nekako prestrašen sem bil in misli so begale tja preko divne Gorenjske v belo Ljubljano, k svojcem, sorodnikom, dragim in se mešale z mogočnostjo in

nepokvarjenostjo narave in nekaj kaos, iz katerega skoro ni izhoda.

Polagoma so pričele bledeti zvezde. Vstal sem in odšel proti vrhu. V polmraku sem kaj težko sledil markacij, no, čim višje sem prišel, tem svetlejši je postajal novorojeni dan. Na vzhodu pa je bilo nebo zastrto z lahimi oblaki, čijih robovi so žareli v zlatorudeči zarji.

Prispel sem v steno. Prijeto me je bilo dvigati višje in višje. Zdaž gori in zopet na drugi strani po klinih navzdol, strm jarek in nato lahko plezanje in bil sem na vrhu Škrlatice 2738 m visoko.

Zvezde so v tem zginile raz obzor, solnce je prikukalo iznad oblakov, vsa naroda je dihala novo, pomlajeno življenje.

Tam onstran globoke zarezave Vrat pa je kipel v nebo Triglav, ožarjen od solnca, na njegovi pleši se je sprehajal turist in občudoval divoto planin. Tedaj sem ves navdušen zavriskal in nekaj treutkov pozneje dobil odgovor od Triglavana. — Vriska pa sta se združila in odhleta v daljino k še spečim zemljanom.

Brzo je šlo navzdol. Ko sem prispel do prostora, kjer sem prenočil, sem oprtal nahrbtnik in hitro odšel po strmem pobočju navzdol v Aljažev dom, kamor sem prispel po dveurni hoji z vrha. Prijetno je bilo zlektni se na mehki travi in si počiti od ture, zraven pa opazovati vso krasoto narave.

Zanimivosti.

Bacili jetike v mleku.

Ker je tuberkuloza ali jetika ena najbolj razširjenih ljudskih bolezni, ki lahko uniči cela plemena, ni nič čudnega, da se človeštvo na vse kripnje trudi iznajti sredstva, s katerimi bi bil boj s to boleznijo uspešen. Dosedaj se ni še niti eno sredstvo obneslo popolnoma. Vendar obstoji vsaj upanje, da bo prej ali slej rešen tudi ta problem. Zlasti ker bakterijologija, ki se bavi bolj s spoznavanjem bacila jetike, kakor z njegovim pobijanjem, vedno bolj napreduje. Dognano je, da nas obdajajo povzročitelji jetike, mikroskopično male, paličaste glivice, vsepovsod. Nikjer nismo varni pred njimi, povsod lahko okužimo. Mnogokrat so tam, kjer bi jih najmanj pričakovali. Mleko je ljudska hrana, v najbednejših in najbogatejših hišah ne morejo biti brez nje. Redilno je po svoji sestavi, zdravje pospešujoče, toda tudi v njem se nahajajo bacili jetike. Celo jako pogosto, kakor je n. pr. dokazal prof. Eber, ki je v Lipskem inštitutskoval mleko in mlečne izdelke vseh mlekarov. S pomočjo sredobeznega stroja je skušal izločiti iz mleka in njegovih izdelkov bacile. Usedlino, dobljeno na ta način, je vcepil morskimi prečiščom, ki so za jetiko silno sprejemljivi. Rezultati, ki dokazujejo razširjenost jetičnih kali v mleku, so bili sledeči: 1. V 70 mlekarah je bilo mleko preizkušeno po trikrat v enem letu. 19 mlekarov, t. j. 27 odst. je prodajalo v roku leta več ali manj časa okuženo mleko. Mleko ene mlekarne je celo pri vseh treh preizkušnjah vsebovalo bacile jetike. Od vseh 270 preizkusov je nad 10 odst. izpadlo pozitivno. 2. Surovo maslo je bilo preizkušeno v 150 slučajih in je bilo osemnajstkrat, t. j. 12 odst. okuženo. 3. Margarina, umetno maslo, je bila v vseh 150 slučajih brez kali. 4. Smetana je bila preizkušena v 50 trgovinah in je trikrat, t. j. 6 odst. imela bacile v sebi.

— Za šivankarice. »To prihaja od prevelikega učenja«, je dejal Heine. »To prihaja od predolgega pletenja v mestnem logu«, je umoval ljubljanski sodnik. »To prihaja od šivanja«, meni dr. Roderer. Šivilje namreč pogosto čutijo zbadanje po plečih, osobito med 18—40 letom, ko so šibe in slabotnih mišic. Nič hudega. Ni treba k specialistom, ni treba čajev ampak samo pretegniti se morate večkrat in prav razdeliti svoje delo... Ta bolezen ima isti mehanizem kot ploskonožnost. Pod vplivom ponovnih sprednjih gibov se vezi raztegnejo, kar zvrtno deluje na sklepe in krči mišice: odtod neprestana pekoča bolečina.

— Zábja ploha. Nenavaden pojav je prinesla nedavno nevihta v Ardenih s seboj. Pravcata povodenj živih žab je padla zviška iz oblakov, na vasico Osnèse. Vsa pota in kota so bila pokrita s kvakavci in regaregami. Prebivalci so si jih vsepolno našabari. Veščaki smatrajo, da so jih vtinci in viharji dvignili iz mlak in barj ter jih po vodnih trobah in smrkah prinesli drugam. — Prva izdaja. V naravnem razvoju vrst so prvi eksemplari — ne kakor v knjižstvu — če ne popravljani, pa vsaj pomnoženi. Pragrodovski slon — editio princeps slona — je bil mamut, neskončno znatnejši primerek nego današnji debelokožec te pasme. In sedaj so v Nebraski izkopali predpotopne ostanke velbloda, dvakrat večjega nego sodobna poštena kamela. Ej, marsikaj gre na rakovo nogo!

Novi problem prebave

Želodčno-črevesni kanal je opremljen s fermenti*) ki cepijo hranilne snovi v najenostavnejše dele. V črevesu najdemo vse stopnje razpada do najenostavnejših. Najprimitivnejše opazovanje nas pouči, da prvotna hrana nikakor ne more pronicati direktno v naše telo. Preje je treba temeljitega preustroja. Če dovajamo hranilne snovi direktno v krvni obtok, vidimo, da se organizem bojuje proti tem produktom. To pa vsled tega, ker so ti produkti telesnim stanicam popolnoma tuji. Organizem pošlje takoj fermente v krvni obtok; ker se zgodi to prepočasno, se večina snovi izloči nepredelanih v seč. Le majhen del hrane se preustroji in uporabi za organizem.

Posameznim telesnim stanicam dovaja hrano kri, ki kroži po celem telesu. Ogljikovi hidrati, tošče i. t. d. so hranilne snovi telesnih stanic. Stanice jih porabijo za zgradbo svojega telesa, za sestavo izločin najrazličnejših vrst in kot vir energije.

Prirodnoznanci, specijelno kemiki in fiziki so sanjali že od nekaj o tem, kako bi se posrečilo umetnim potom sestaviti one hranilne snovi, ki jih ustvarijo želodčni fermenti. Dognali so, da je mogoče z elementarnimi deli hranilnih snovi popolnoma hraniti živalski organizem. S tem je bil postavljen prebavni problem popolnoma na drug temelj. Njegove rešitve ne bodo iskali tam, kot dosedaj, ko so poizkušali dognati komplikacirano sestavo beljakovin, tošče itd. Aktualno postane sedaj vprašanje: Ali nam je mogoče posamezne gradbene elemente prebavljene hrane ustvariti v laboratoriju? Vprašanju lahko po dolgem in požrtvovalnem delu znanstvenikov lahko pritrdimo! Pri ogljikovih hidratih pride v poštev v prvi vrsti grozdni sladkor. Grozdni sladkor se je namreč posrečilo nedavno pridobivati deloma iz formaldehida, deloma pa iz gliceroze. Gradni elementi tošče: glicerina in toščna kislina so nam že dolgo sintetično (v sestavljeni obliki) pristopni. Isto je z razcepljeno beljakovino.

Ali bo pa imela ta umetna graditev hranilnih snovi kdaj pomen? Zalibog moramo vprašanje zanikati. V tem oziru še ne moremo konkurirati z rastlino. Rastlina gradi hranilne snovi mnogo ceneje in bolj smotrno, kot jih gradimo mi v kemičnem laboratoriju. Poleg tega nam umetni produkt najbrž ne bi preveč dišal. Ne smemo prezreti tudi posledic nepazljivosti! Kaj bi se zgodilo če bi pri sintezi pozabili na ta ali oni gradbeni element?

Z dovajanjem umetnih gradbenih elementov motimo stopnjevitost cepitev hranilnih snovi v želodčno-črevesnem kanalu. Pri šibkejših ljudih bi nastale stalne motnje v prebavi.

V drugem oziru pa zasluži nova pridobitev mnogo interesa. Znanstveniki bodo lahko eksaktno preiskovali gradbene elemente z ozirom na pomen presnove. Lahko bodo ta ali oni gradbeni element izpustili ali ga nadomestili z drugimi produkti razgradnje. Opazovali bodo lahko, kako daleč smemo posamezni gradbeni element razcepiti, da ga lahko še uporabi živalski organizem. Tako bodo dospeli do obsežnih vprašanj in problem presnove bo nekoč odkrit do vseh podrobnosti.

* Tvarine, ki povzročajo razpad ene vrste kemične sestavine v drugo, n. pr. ce razpade alkohol v sladkor in ogljikov dvokis.

Obenem pa bo nova pridobitev utrla novih potov v bolniški prehrani. V Nemčiji pridobivajo že sedaj umetnim potom snov, ki odgovarja mesu, ki so ga že prebavili želodčni in črevesni sokovi. Imenujejo ga »Erepton«. Ravnotako so razcepili tudi druge beljakovinske snovi, končno tudi kri. Dosedanji poizkusi s temi produkti so vseskozi zadovoljivi. Vzprejemamo jih lahko po danjki, brezdomno jih organizem uporablja. Pa tudi skozi ustno duplino jih lahko uživamo. Pri vseh problemih prebave bodo igrali novi produkti važno vlogo. Do veljave pridejo posebno tedaj, kadar je treba, da miruje naše črevo. To se dogaja pri črevesnih boleznih, ali pa pri operacijah črevesnega kanala. Znanstveni krogi so mnenja, da bodo najnovije pridobitve tudi dojenčkovi prehrani v prid. Dalje bo mogoče graditi naprej parenteralno terapijo*. Tudi pri serumski terapiji bomo dosegli več. Ognili se bomo lahko občutljivosti, kadar bomo obnovili parenteralni dovoz.

S tem pa seveda še nismo prodrli v misterij prebave same. Ves onj počasni proces, od sprejete hrane pa tja do popolnoma prebavljenih produktov, nam ostane še dolgo misterij — ravnotako, kot nam ostane najbrž za veke misterij umetno ustvariti beljakovino, ki je pogoj postanku vsakega življenja.

D. B.

* Včasih bolnik tako oslabi, da ne more sprejemati hrane per os (skozi usta), da ne more celo več prebavljati. Tedaj mu je mogoče tako umetno hrano injicirati direktno v kri.

Podpirajte Jugoslovensko Matlico.

Mia May

Tragedija ljubavi

razkošna ljubavna drama sedanosti v dveh delih.

V glavnih vlogah: Mia May, Emi Jauings, Erika Glässner, Arnold Korff. Režija: Joe May.

Torek 18./12. Sreda 19./12. Četrtek 20./12.

Svet in polsvet.

Predstave: ob delavnih ob 3., 7., 9. in 9. uri. Ob rednih in prazniških ob 11. dopoldne, ob 4., 7., 9. in 9. popoldne.

Kino „Ljubljanski dvor“

!! Zahtevajte povsod !! JUTRANJE NOVOSTI

Nečistnica in čistorečnost.

Mladenka Germana Danielova iz El-boeufa, ki slove po svojem suknarstvu, je prišla v opasnost, da bi se morala pred sodiščem zagovarjati zbog prokšenitizma ali zvodništva. Strah za dobri sloves svoje rodovine jo je tolikanj prevzel, da se je sklenila ubiti. Pri tem se je izkazala tale strašna protivnost človeškega značaja.

Deklina je napisala dve strani dolgo pismo, kjer je svoje obvestila o svoji nakani. Zaklenila se je v sobo, ko jo je dobro zadelala. Nato je prižgala grejačo (réchaud). Kako so se začudili tisti, ki so našli truplo in čitali na mizi list obupanke. Prepis se je glasil: »8 ura je, s težavo diham in sem pravkar popravila dve slovnični napaki v svojem pismu.« Kako malenkostne misli švigajo smrtniku včasih v poslednjem trenutku po možganih! Primerjajte s tem, kaj pripoveduje Dostojevski v Idijot o zadnjih razmotrivanjih obsojencev pred giljotino.

— Mladi modrijani. Trije mladi Hamburžani so ostavili svoje rodno mesto pred dobrima dvema letoma na majčkini jadrnici, ki se vdira jedva en meter v vodo. Obiskali so že angleško obrežje, Severno morje, Rokavski preliv, Pariz, Lyon, Marseille. Sedaj nameravajo križariti po Korsiki, Sardiniji, Tuniziji in slednjič v Egipt. ki je njih zadnji namen. Čoln jim meri 8,50 m ra 2,60 m. Naši trije brodarji žive takisto med nebom in vodo: spe na klopčicah in imajo izborno kuhinjo, ker njih tek je silajen. Povsem srečni so in se do cela razumejo, zakaj to so sami modreci navzlic svoji skrajni mladosti.

— Največja pojedina na svetu. John C. Walton, pred 10 leti skromen uslužbenec v trgovini (Kansas City), danes pa guverner v državi Oklahomi, ki se je zaklel, da bo iztrebil ka-kluks-klan, je svojevrsten čudak. Ko je bil izbran za namestnika, je napravil svojim volilcem gostijo. Povabljenih je bilo 300.000 oseb. Pojedlo se je v vseh možnih omakah 500 volov, 200 prašičev, po 10 bivolov, medvedov, jelenov, antilop, 5.000 piščancev, 200 vrečarjev, po 1.000 kuncev, večerice, prepiških psov, žabjih krakov, 1.000.000 hlebov kruha, 100.000 kolačev z rozinami (seveda brez ruma), 5 ton kave, isotoliko sladkorja in soli, 250 mernikov čebule in 1.000 liber popra.

— Slava prašiču. Malokdaj se je pela slava pujsku. Zakaj če je srednjeveški menih spesnil precej dolg epos »Poema porcelli« na čast črveronogemu »krehlju«, je bilo to zgolj igračkarije, kajti v tem »Svinjskem spevu«, zloženem v aleksandrincih, se sleherni beseda začenja s črko p. V Združenih državah se je včasih reklo, da je prasec edini gospod, češ, le on nič ne dela in venomer žre. Na galskih tleh je kruleža slavil poet in pojed Charles Monselet, imenujoč ga »nežni angel moje!« Pariški Cyrano, duhoviti sodruknik lista »Petit Bleu«, ga danes nazivlje »mili mojster«! zavoljo njegovih znatstvenih zmognosti. Kocki in odojki so namreč imenitni meteorologi. Ni mu vrstnika, ki bi tako sijajno naznanil nevihto. Ribiči, ki vizamejo s seboj na krovu ščene, smejo za trdno pričakovati, da bo v nekaj urah nastal piš, ako jame zvirotepec grohajoč tekati sem ter tja po palubi. Zato svetuje Cyrano, naj bi nastavili v Meteorološkem zavodu nekoliko praset, ki bi gotovo izkazali precej uslug. Kadar pa bi bili na koncu svoje kariere, dobro opitani, jim država ne bi morala plačevati pokojnine, temveč bi jih zaklala in pohrustala.

Šah.

M. K.: Šahovski aforizmi.

(Iz dnevnika fanatičnega predsednika za pokončavanje šahovske golazni. Nadaljevanje.)

26. Kateri izmed obeh igralcev dobi pri šahu parljivo? Oni, ki se mu posreči po številnih obdobjih trankih budalosti napraviti — brozdajno.

27. Ali se more soproga zanesti na svojega šahujočega soproga? Nikakor. Pri šahu se vrli soprogi v danem slučaju tako daleč izpobabi, da v prilog najneznatnejši »šansonetki« žrtvuje svoj lastno damo.

28. Zakaj ima ravno šah toliko navdušenih kibicev? Ker je šah cirkuška senzacija, kjer zamore radovedni postopač brez visoke vstopnine prisostvovati rokoborbi dveh bojažljivih partnerjev v okrilju mnogoličnih sici-fijskih, španskih, francoskih itd. — »banditov«.

29. Ali se da ugotoviti natančno starost šaha? Nikakor. Vendar se sme zanesljivostjo trdit, da šah kot tak ni mogel eksistirati pred izumom — neumnosti.

30. Kaj imenujemo šahovski — ekspresionizem? Takozvane moderne šahovske brzopartije, pri katerih mora voziti šahovski strojevodja svoje »cuge« z ekspresno brzino po šahovskem tiru.

31. Kaj je paradokso? Če zagleda šahist v svoji »plus-quam-perfektne« potezi za nasprotnika »futurum eksaktne« — mat.

32. V čem je šahist podoben šahovski uri? Šahovska ura navadno ne kaže nikdar normalnega astronomskega časa in je nezanesljiva kakor njen šahovski gospodar, ki navadno tudi le poredkoma pokaže — normalnost. Šahovska ura je komplicirana kakor — možgani šahista, ki pogostoma pokažejo — opasne komplikacije.

Šahovsko uro čuva in straži šahist, a ura suva in straši — šahista.

Če šahistu odvzameš šahovsko uro, je šahist popolnoma dizorientiran, če pa od strani šahista od ure — teče sama ura popolnoma pravilno dalje v ritmičnem astronomskem tempu.

Če pogleda šahist na šahovsko uro — se skoro razloče. Če bi pa ura istočasno mogla pogledati šahista, bi se — grohotala...

33. V čem se izraža orijentiski izvor šahovske muze? V »muzanju« sveta njenim duševno »dizorientiranim« privržencem.

34. Kaj je šahovska — doslednost? Ako n. pr. šahist A med šahovanjem prime mesto figure škodljivo »turške« svolega nasprotnika ter jo s pripomoč »pice-touche« hladnokrvno izpije, nakar mu oškodovani partner B prisloji coram publico brez obotavljanja krepko zausnico, s pristavkom: »! adouble!...

Napevi so, ki me vselej in vsekdar najbolje domislijo domovine. Ali se je kdaj opazilo, da so napevi na svetu edina stvar, ki se ne izpreminja... Šar napev nam prihaja od dalje nego besede, ki ga spremljajo, in vendar živi jezik dlje nego plemo. Preverjeni sme mo bitl, da se nekje na svetu čuje krik, kakor ga je oblikovalo prvo grlo, ki je pelo.

(Marie Lenèur, »Journal« 1901.)

— Življenje hodi za slovstvom. Ta ali oni se bo spomnil na fantastično in komično povest »Slavie v Coquevillu«, kjer Zola popisuje prebivalce normandske pobrežne vasi, pijane od številnih sodčkov izborne kapljice, ki jih je naplavilo morje od brodolomnikov. Vse selo, poprej razdvojeno, se pobota v svetli darosti; nobenih nasprotov ni več, vesoljno pobratimstvo zavladalo. Coquevillska veselica se je obnovila v Long-Peachu, majhnem nabrežinskem kopališču v newyorški državi, kamor je priplovalo po morju 200 zabojev raznolikih žganic in palenk. Sodijo, da je tihotapska ladja odvrгла dragoceni tovor, ko se ji je bližala carinska ladja.

Jul. Zeyer:

Gompači in Komurasaki.

(Japonski roman.) (Nadaljevanje.)

Utrujen od dolgega pripovedovanja je An-chin utihnil ter je težko in globoko sopol. Komurasaki je proseče dvignila roke. »Dalje!« je šepetala in glas ji je umiral.

»In se ni rešil, ni dosegel milosti?« je nestrpno vzkliknil Gompači.

»Prišel je iz ječe — toda v svojo pogubo,« je dejal An-chin. »Njegov spis je prišel pred sodišče: knez Kocuké je moral opravičiti svoje početje in vaščanom so čez nekoliko dni olajšali krivične davke. Glavo upora pa, kakor so nazivali porogljivo modrega Sogora, so izročili sodišču kneza Kocuké kot gospodarju posestva. In ta slabič je bil igračka v rokah svoje besneče žene. Ne on, ampak ona je držala tehtnico plačila. O, sodba je bila kratka, zelo kratka... Čemu delati nepotrebne ovinke s puntarjem, ki je bil celo vas podnetil k uporu! On, njegova žena in njegovi otroci so bili na smrt obsojeni!«

Vsi, ki so bili v sobi navzoči, so zaplakali po teh besedah slepega gluhača in Gompači je vzkliknil:

»Niti besede več, kruti človek, mar ne čutiš, da ubijaš nesrečno deklico? Mar ne vidiš, da od žalosti umira?«

An-chin je kimal z glavo in tiho jokal, toda Komurasaki ga je trdno prišla za obe roki in rekla s tresočim glasom:

»Vse hočem vedeti in velim ti, govori! Niti besede ne zamolči! Ali hočeš mojo kletev ali moji blagoslov?«

Svečana tišina je nastala v sobi in An-chin je pravil: »Tudi jaz umiram od žalosti, a vendar te ubogam. Treba je, da veš vse, ničesar ti ne zamolčim: Čuj torej dalje.« In čez nekaj časa je nadaljeval: »V vasi so ravno slavili svoje osvoboditve od težkega davka, ko je bila razsodba o tvojem očetu javno razglašena. Radost se je naglo izpremenila v žalost in cela občina je zastokala, ko so peljali tvojo mater, mojo drago, tibo sestro in njene otroke v zapor... Prosil sem, naj zapro tudi mene z njimi in me ubijejo, toda s tem bi mi storili le dobro in zato najbrže niso hoteli. Oganjali so me kakor naše pse, ki so cvili, ko so vlekli njihove gospodarje zdema in niso smeli z njimi. Jaz in naši psi smo ostali v prazni hiši in ginčevali, tako se nam je tožilo. Na dan pred usmrčitvijo sem se smel posloviti od svojih dragih. Tu je stopila knežinja v ječo in rekla tvojemu očetu: »Izroči mi svojo hčerko in izprosim ti milost!«

Oče je molčal. »Tvojo hčer hočem!« je šepetala knežinja in oči so se ji tako divje svetile, da so otroci od strahu zaplakali.

Sogoro je odgovoril: »Ne vem, kje je, in če bi vedel, bi ne povedal, kajti več kot njena kri lepši na tvoji duši. Grozno bi bilo, ko bi se odkupil z življenjem svojega otroka! Nade-si-ko je zaškripala z zobmi in šla... Sedaj ni bilo več upanja. In tvoj oče in tvoja mati sta mi pravila: »O, brat naš, če najdeš kdaj naše dete, reci ji, da jo blagoslovimo, da nam je bila dražja nego naše življenje!« Komurasaki je povsila glavo, solze so ji padale iz oči, dvignila je glumačevo roko k svojim ustom in jo poljubila; potem je rekla:

»Glej, moja hčer se je raztopila in lije v obliki solze; moje srce bo je lažje!«

»Ah, tvoje oči ne prenehajo več plakati,« je rekel An-chin, »ko ti povem do konca svojo žalostno povest...«

»Dan je bil jasen in njiva je bila en sam usmev, ko se je vršilo ono grozno morjenje... Ljudstvo se stalo v gruči in čakalo, a ničde ni izpregovoril, od same žalosti. Sedaj so jih prinesli na nosilnicah. Tvoj oče in tvoja mati sta imela zaprte oči, tvoji bratje pa so začudeno gledali okoli. Niso prav razumeli, kaj se godi z njimi. In ko je ljudstvo videlo te začudene, nedolžne oči, se ni moglo več premagovati, od vsih strani se je oglašil jok in žene so jim metale cvetje in slaščice v naročje...«

Kruti rablji so prinesli križe in privezali najprej nanje tvojega očeta in tvojo mater ter jih postavili pokonci. S te višine sta gledala reveža v mukah in bolesti na žalostno smrt svojih otrok. Najprej so privlekli tvojega brata Haru, tega sladkega otroka, ki je imel smešljaj pomladi v očeh, in tvoj oče, izmučen od neizmerne bolesti, je končno glasno zajokal. Mladenič pa je vzkliknil: »Grem pred teboj, moj ljubi, in počakam te na bregu reke, ki deli svetove!«

Rabelj si je brisal oči — in glava tvojega brata je odletela!... Ah, Komurasaki, hrani svoje solze, da jih boš imela zadosti za to, kar boš slišala sedaj... Tvoj brat Gin je vzkliknil v svoji preprostosti, ko mu je rabelj segel na grlo: »O gospod, udarite me z leve strani, včeraj sem se tukajle malo ranil in to bi bolelo!«

Ljudstvo si je zakrivalo obraz, žene so si trgale obleko, rabelj je glasno ihtel in tvoj oče je klical v nebo za milost, toda tvoja mati, beda, v pogledom obrnjenim v stebel, ni potočila edine solze, bila je kakor iz kamena. Omedleval sem, toda bolest me je vzbudila k zavesti, kajti tu se pripeljali tvojega najmlajšega brata. O grozni spomin, tako si težak, da me podira na tla! O spomin, še ubiješ me! Moj sladki, zlati Hana! O žalost in bridkost! Bil je ljubek kakor nguisu, ki poje na cvetočem drevesu... Besede pesnice cesarice so

mi zvenele v duši, ko sem ga videl z usmevom na ustih in s solzo v očeh. Kako je že pela pesnica? »Glej, pomlad je prišla na njive, pobeljene od snega, o, ve vlažne sapice, pihajte toplo, da se raztopi zmrzla solza v očesu sladkega nguisa!«

Hana, Hana, ti duša moje duše, s solzo v tvojem očesu se je zgodilo prav narobe, smrt jo je izpremenila v led! Hana, moj zlati cvet, je tako malo pojmovaj smrt, da je ves čas jedel slaščice, ki so mu jih metali med potjo. Ah, usmrtili so ga — ko je imel polna usta sladkorčkov!

Tvoj oče je tako bolešno zajokal, da so vsa srca prekipevala od boli, da so tožbe polnile ozračje. Tu se je prvič oglašila tvoja mati!

»Mož,« je rekla, »bodi miren! Tolažijo nas obljube bogov. Jaz sem prestala že vse. Kri najina in najinih otrok teče za dobro mnogih. Življenje je kratko, spomin na dobra dela pa traja stoletja.« Tu se je tvoj oče blaženo nasmešnil in odgovoril: »Žena, prav si rekla! Življenje je kakor slana na travi — tako naglo mine. Miren sem, ker si mirna ti. Hvala ti!« In mati se je kljub svojim mukam nasmešnila in rekla: »Srečna sem bila s teboj!«

Nič več nista govorila, prebodli so ju s sulico in njune umirajoče oči so se iskale in se našle ter se razumele!

Tako je končal glumač An-chin in bilo je tiho v sobi kakor v grobu. Gompači je prišel deklico za roko; bila je kakor led. Izpustil jo je in roka je smahnila brez moči kakor mrtva stvar. Prestarano ni je gledal v ljubljene oči, bile so steklene.

»Reči sama eno besedo,« je preplašeno vzkliknil Gompači. »Govori, strah me je tvoje nemosti!«

Komurasaki se ni zganila, a prizadevala si je, da bi izpregovorila. Slednjič se je tresel njen glas in sobi: »Sedaj sem jaz na vrsti, da umrem!...« zgrudila se je na tla.

(Dalje prihodnj.)

Dnevne novosti.

— **Proslava rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra v Ljubljani.** Pri proslavi včerajšnjega rojstnega dne Nj. V. kralja Aleksandra je pokazala Ljubljana ljubezen do svojega narodnega vladarja in dinastije. Že v nedeljo popoldne so zaplapolale z javnih in zasebnih poslopj številne zastave. Ob 16. uri so prvi topovski strelci z Gradu naznačili, da se je približal predvečer slavnostnega dne. Orjuna je pripravila zvečer mirozov po mestu, vzklikajoč kralju in dinastiji. Včeraj ob 10. uri dopoldne je opravil knezožof Jeglič v stolnici službo božjo, katere so se udeležili namestnik velikega župana g. dvorni svetnik **Kremenski**, divizijski komandant divizijski general Stojanovič, predstavniki tujakajšnjih konzulatov, zastopniki vseh oblasti, zastopniki korporacij, veliko število častnikov in občinstva. Po končani službi božji se je vršila velika vojaška parada pred div. generalom Stojanovičem, med službo božjo pa so grmeli topovi z gradu. Istočasno se je vršila tudi pravoslavna služba božja v kapeli v vojašnici vojvode Mišića in v evangeljski cerkvi na Gosposvetski cesti. Tudi teh dveh cerkvenih obredov so se udeležili zastopniki civilnih in vojaških oblasti. — Rojstni dan kralja je bil proslavljen v Beogradu vel. pompa, a s polno simpatijo do Nj. Vel. kralja. Trgovine so bile zaprte, cela prestolnica pa je bila okrašena z nacionalnimi in zavezniškimi zastavami. V saborni cerkvi je bila ob 9.30 liturgija, ob 10. pa svečana služba božja. Službi božji so prisostvovali: Vlada, predsednik narodne skupščine z velikim številom narodnih poslancev, diplomatski zbor, celi častniški zbor in mnogo uglednega beograjskega prebivalstva. Božjo službo je imel patrijarh Dimitrije z vsemi svečeniški saborne cerkve. Tudi v rimsko-katoliški cerkvi se je obhajala svečana služba božja. — V Zagrebu je v nedeljo pripravila povodom kraljevega rojstnega dne vojaška godba mirozov: korakala je po glavnih ulicah mesta, za njo pa ena četa vojakov in prebivalstvo. Povorka je vzklikala kralju, Jugoslaviji, prestolonasledniku in kraljici Mariji ter se nato razšla v polnem redu. Danes zjutraj ob 8. uri se je opazalo živo kretanje prebivalstva po glavnih ulicah in na Jelačićevem trgu, ki je bil očičen ter so bila tržišča premeščena v stranske ulice. Kmalu po 9. uri je bila svečana služba božja v katoliški stolni cerkvi, pol ure pozneje pa v pravoslavni cerkvi. Obema so prisostvovali predstavniki civilnih in vojaških oblasti. V protestantski cerkvi in v izraelitskem hramu se je istotako vršila zahvalna služba božja. Nato so se napotili predstavniki oblasti na Jelačićev trg, kjer so se postavili pred spomenik in je nato pred njimi defilirala cela garnizija, občinstvo pa je izpolnilo trg in bližnje ulice. Ob 12. uri je bila pri pokrajinskem namestniku g. dr. Cimiću zakuska, katere so se udeležili predstavniki civilne in vojaške oblasti. Med slavnostjo so bile vse trgovine zaprte, državni uradi in mnoge privatne hiše pa so bile okrašene z državnimi in narodnimi zastavami. Značilno je, da včeraj popoldne nista izšla »Večer« in »Hrvat«, dočim sta izšla »Riječ« in »Zagreber Tagblatt«.

— **Odlikovanje župnika Aljaža.** V nedeljo dne 16. t. m. se je na Dvojem vršila svečanost, ki bo vsem udeležencem, domačim in tujim, ostala v trajnem spominu. Dvorni svetnik dr. Marn je izročil ob številni udeležbi prijateljev in znancev odlikovanca župnika Aljaža od kralja mu podeljeno odlikovanje. V vznesenem govoru je slavil dr. Marn zasluge svivolasega pa vendar še čilega župnika — turista, ki si jih je ta pridobil na glasbenem polju, pa tudi na literarnem in na polju tujskega prometa in turistike. Govoru so sledile viharne ovacije. Nato je slavljencu v imenu politične uprave čestital okrajni glavar dr. Vavpotič, v imenu duhovščine je svojega sobrata pozdravil dekan Lavrič. V imenu slov. planinskega društva ga je pozdravil dr. Fran Tomišek in v kratkem govoru očrtal zasluge, ki si jih je pridobil župnik Aljaž za planinsko društvo. Kot zastopnik občine ga je pozdravil župan Klančnik, pozdrave šolske mladine pa mu je prinesel učitelj Jeglič in končno g. Košir v imenu domačega gasilnega društva. Odlikovani se je ginjen zahvaljal za odlikovanje in častitke in prosil dvornega svetnika dr. Marna, da sporoči njegovo zahvalo na najvišje mesto. Končno je pozval navzoče, da zakličijo trikratni »Slava« Nj. Vel. kralju, na kar so pevci zapeli državno himno. K lepo uspehi slavnosti je mnogo pripomoglo tudi krasno vreme, ko so se po dolgem času s snegom pokriti gorejni vrhovi, stari znanci in prijatelji župnika Aljaža, zopet zlatili v zimskem solncu.

— **Nj. Vel. kralj v Sarajevu.** V nedeljo je Nj. Vel. kralj sprejel v avdienci občinski odbor »Jadranske straže«, ki je daroval mlademu prestolonasledniku, pokrovitelju »Jadranske straže«, s svilo izvezano blazinicu in mornarsko čepico. Kralj je povabil na obed in na večerjo ugledne osebe Sarajeva, med njimi na obed pokrajinskega namestnika in armijskega komandanta, na večerjo pa med drugimi predstavniki kul-

turnih društev »Prosvete«, »Napredka«, »Gajrita« in »Benevolencije«. Nj. Vel. kralj je posetil v nedeljo v spremstvu g. Spalajkovića in generala g. Hadžića taborišče, ki nosi njegovo ime. Pri vohodu je dal kralju raport komandant armijske oblasti, general g. Smiljančič. Kralj si je ogledal posamezne objekte in se razgovarjal z vojniki in častniki. Nato se je napotil proti spomeniku kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja in si ga ogledal. Izrazil se je o njem zelo laskavo. Nato pa se je odpeljal z avtomobilom na batričko postajo, od koder je gledal panoramo Sarajeva. Popoldne se je odpeljal v sarajevsko okoličje.

— **Nov radikalni tednik.** V soboto je izšla v Zagrebu prva številka radikalnega tednika »Ojček«, tjednika za politiko i narodno gospodarstvo. Uredništvo in uprava je v Zagrebu, Mrzovičeva ulica št. 10/II.

— **Ponovno opozarjamo na današnje predavanje g. Božidarja Severja o trpljenju Jugoslovenov v madžarskih ječah in o današnji Madžarski.** Pripominjamo, da je predavanje g. Severja doživelo v Zagrebu in v Beogradu največje zanimanje in uspeh. Predavanje je vršil v Mestnem domu. Začetek točno ob osmih zvečer. Vstopnina prosta, pobirajo se samo prostovoljni prispevki v korist Jugoslovske Matice. Ker so nam madžarske razmere večinoma le malo znane, dasi spada Madžarska med naše najzagrizenjše sovražnike, upamo, da bo Ljubljana v največjem številu prišla na predavanje.

— **Združitev ljubljanske in celjske notarske zbornice.** V nedeljo ob 11. uri dopoldne se je vršila v razpravnih dvoranah deželnega sodišča v Ljubljani združitve notarskih zbornic v Ljubljani in Celju v skupno notarsko zbornico, katero so svoječasno predlagali člani notarske zbornice v Celju. Volitve odbora je vodil predsednik deželnega sodišča v Ljubljani g. dvorni svetnik dr. Oton Papež. Izvoljeni so bili v odbor sledeči gospodje: Predsednik g. Aleksander Hudovernik, notar v Ljubljani, člani odbora notari: Dr. Josip Barle, Maribor, dr. Rado Jereb, Konjice, Avgust Drukar, Laško, dr. Andrej Kuhar, Ljubljana, dr. Fran Horvat, Kamnik, in dr. Josip Krevelj, Litija.

— **Umri je v soboto, 15. t. m. v Beogradu g. dr. Kosta Riznić,** predsednik nadzorstvenega sveta narodne banke.

— **Smrtna kosa.** Umrl je včeraj zjutraj Edvard Gregorič, sodni uradnik v Ljubljani. Pogreb se vrši jutri, v sredo, ob pol 15. uri s Privoza št. 8 na pokopališče k sy. Križu.

— **Šola za učitelje gimnastike.** Na predlog Jugoslovskega sokolskega saveza, da se na univerzih v naši kraljevini osnuje višja državna šola za učitelje gimnastike, je prosvetno ministristvo odločilo, da se osnuje ta šola kot posebna strokovna šola.

— **Spremembe v državni službi.** Pri državnem rudniku v Mostarju je postavljen za definitivnega rudarskega nadpoverjenika v 8. čin, razredu inženier g. Kornelji Ferjančič, doslej pri rudarski upravi v Kakmju. — Pri rudarski upravi v Kakmju je postavljen za rudarskega poverjenika v 9. čin, razredu g. Ferdinand Sinkovec, doslej pri državnih premogovnikih v Velenju.

— **Telefonskemu omrežju v Novem mestu se je priklopila tudi državna kmetilska šola na Grmu.** Tako je dobilo Novo mesto že peto zasebno govornico. Želeti bi bilo, da se to moderno občevalno sredstvo še bolj razširi.

— **Za hitro pomoč v slučaju povodnij.** Na prošnjo ministrstva poljoprivrede in vode je generalna direkcija železnice odobrila, da se sme osebe hidrotehniškega oddelka posluževati tudi tovornih železniških voz, da v slučaju povodnij kolikor mogoče hitro pride na mesto nesreče.

— **Podpiranje komitske akcije.** Ker se v zaporih južne Srbije nahaja veliko število oseb, ki so osumljene, da so podpirale komitske akcije in se je ugotovilo, da so vse te osebe večinoma zakrivilo to iz strahu pred komitskim terorom, je radikalni poslanec iz južne Srbije g. Mita Dimitrijevič poslal ministru pravosodja vprašanje, v katerem zahteva pojasnilo v tej stvari.

— **Nemški monopol.** Mariborski nemški velekapitalisti Scherbaum, Franz in drugi imajo v raznih svojih hišah, katerih imajo celo vrsto, tudi razne trgovine in obrti, katere oddajajo v najem. Med njimi je več pekarn in gostiln. Gospodje pa se ne zadovolje le z najeminno, ampak zahtevajo od svojih najemnikov, da pri njih dobavljajo tudi potrebno blago, moko, testenine, vino itd. in to po cenah, katere jim oni diktirajo. Nekatere najemnike so prisilili celo do pogodb, po katerih ne smejo v svojih obratih rabiti nobene druge moke, nobenega drugega vina in ostalih potrebščin kakor samo njihovih. Najemniki so na ta način seveda prodani na milost in nemilost tem močnejšim, gosti in konsumenti pa morajo, večših celo nevede, podpirati nemške velekapitaliste. O tem smo dobili zadnje dni več priobiz in ako bodo omenjeni nemški magnatje nadaljevali s svojo prakso, bomo prisiljeni tudi mi seči po samopomoči s tem, da bomo opozorili slovensko javnost imenom na vsa ta podjetja, da se jih bo znala ogibati. Javnost hoče vedeti, koga podpira, in ne bo radi eventuelnih lepih slovenskih firm bogatila tiste, ki nimajo za naše narodne potrebe nikoli počene pare, podpirajo pa s stoisotaki nemške burše in razna nam nasprotna društva.

— **Celjske novosti.** Izredno lep solnčni dan smo po dolgih deževnih in meglenih dneh imeli pri nas minulo nedeljo. Takih prijetnih zimskih dni bi v pustem zimskem času želeli še več. — V mestnem gledališču se je v nedeljo zvečer izven abonementa vprizorila satirična igra »2x2=5«. Igralci so pod režijo g. Rado Želenjaka vloge rešili izborno in so od publike želi popolno priznanje. Za prihodnje dni pa se pripravila meščanska žaloigra »Marija Magdalena«. — Statistika umrlih. V mesecu novembru je v Celju v mestu in celjski javni bolnici skupno umrlo 18 oseb. — Občinski svet je imel v petek zvečer svojo zadnjo letošnjo sejo, v kateri se je rešilo mnogo občinskih zadev. Med drugim je bilo sklenjeno izplačati mestnim uslužbencem enkratno 15% doklado. — Kot pobiralec tržnih pristojbin bo v bodoče fungiral Martin Medvešek. — Meščanski šoli se dodell čez zimo stalni kurjač. — Pet prosilcev je bilo sprejetih v domovinsko zvezo. — Sklenilo se je dalje, da se občinski odbor pridruži protestu proti ukinitvi mestne avtonomije.

Gradnja stanovanjskih hiš na zadrudni podlagi.

Maribor, dne 16. decembra.

Nobeno mesto v naši državi ni po vojni tako malo zidalo kakor Maribor. Nove stanovanjske hiše se dajo šeštetni na prste. Med tem pa je prebivalstvo znatno pomnožilo in nove industrije, ki se ne prestano množijo, vzdržujejo stalen dotok deželanov v mesto. Stanovanja so že davno vsa zasedena in če postane katero slučajno prosto, se vname med neštevilni interesi prava bitka. Odredba, da morajo velika denarna in industrijska podjetja graditi lastne hiše za svoje uradnike in nameščence, se v Mariboru ni izvajala, zasebniki pa si tudi ne upajo graditi, ker jih od tega odvrača nesigurnost in nestabilnost povojne valute. In vendar je nujno potrebno, da se tudi Maribor zgame, da prične skrbeti za rešitev stanovanjskega problema in za svoj razvoj. Toda kako? Nasveti so se čuli doslej z vseh strani in raznih načrtov in akcij je bilo že več ko preveč, a kar je najbolj fatalno — preko besed do dejani se do danes še ni prišlo. Tudi občina sama se na predloge poedincev bavila s tem kočljivim vprašanjem, vsled nerazumevanja, nerodnosti in neagilnosti gotovih odločujočih faktorjev pa enako drugim tudi ona ni prišla dalje od besed.

Malo več nade na uspeh nego poprejšnje meglene akcije je vzbudilo pred meseci osnovanje Kreditne in stavbene zadruge »Mojmir«. Razvoj dogodkov je dokazal, da so tudi te nade bile preuranjene. Pomankanje denarja in kredita, ki je danes vesplošno in nerazumevanje na merodajnih mestih, ki je naravnost neodpustljivo, je zaprlo tudi »Mojmiru« zasnovano pot do uspeha. Tako smo danes prijadrali končno zopet do novega načrta in nove akcije, ki stoji na malo bolj realnih temeljih, o uspehu ali neuspehu pa seveda še ne moremo prorokovati. Ideja ni slaba in teoretično je stvar izborna, le žal, da je praksa včasih kruto trda in ne pozna usmiljenja napram teoriji.

Zasnova je sledeča: Kreditna in stavbena zadruza »Mojmir« je osnovala pod svojim okriljem Gradbeni konzorcij »Mojmir«, ki tvori v smislu št. 36. zadrudnih pravil poseben in samostojen, le pod nadzorstvom zadruge stojič odsek. Član konzorcija postane lahko vsakdo, kdor je že član zadruge, podpisje pristopno izjavo in vplača vsaj prvi obrok konzorčnega deleža. Ustanovna glavnica je določena na 150.000 Din, razdeljenih na 100 deležev po 1500 Din, plačljivih skupno ali pa tudi v 6 mesečnih obrokih po 250 Din. Deležji se vplačujejo po položnici pri Zadrudni zvezi v Celju, kjer je v ta namen odprt poseben konto, ki ni z ostalo imovino zadruge v nobeni zvezi, se vpišujejo tam v dobro vložnikov samih in se obrestujejo po višini obrestne mere Zadrudne zveze. S to temeljno glavnico boče zadruza zgraditi prvo malo stanovanjsko hišo in sicer v lastni režiji ter jo na to prodati. Prednost pri nakupu bodo imeli člani konzorcija, oziroma zadruge, z izkupičkom, ki mora prineti radi lastne režije dobiček, pa se prične takoj graditi zopet nova hiša.

Na ta način se namerava spraviti akcija gradnje stanovanjskih hiš v tek in če se prvi pojuzki obnese, bo brezdomno osigurani tudi nadaljnji uspeh. Da tako novo hišo ne bo težko prodati, je razumljivo, ker bo kupec toliko na boljšem kakor pri stari hiši, da se bo lahko takoj uselil, oddal ostala stanovanja v najem, komur bo hotel, in zahteval najemnino, kakršno bo hotel, oziroma za kakršno se bo s stranko sporazumel in bo hiša poleg tega še lepo vrsto let prosta davka. V slučaju pa, da akcija iz kateregakoli vzroka ne bi uspela in bi do graditve sploh ne prišlo, dobi vsak akcionar lahko takoj nazaj svoj denar in povrh tega še obresti. Riziko je torej docela izključen. Iz navedenega se razvidi, da ideja ni slaba in kakor smo poučeni, je bilo te dni nekaj deležev tudi faktično že vplačanih, bodočnost pa bo pokazala, če bo tej najnovejši akciji sreča milejša kakor dosedanji.

Novosti iz Primorske.

— **Gonja proti nadškofu Sedeju se nadaljuje.** Dne 12. t. m. je imel direktorji goriske skupne fašistovske organizacije svojo sejo, na kateri je med drugim razpravljali tudi o gonji proti goriskemu nadškofu. Fašisti so vneto pozdravljali začetno borbo in sklenili, da jo na vsak način hočejo in morajo pripeljati do končne zmage. Sedej mora izginiti iz Gorice, ker je Slovian, to je njihovo geslo. Zanimivo bo, kakšno stališče bo v tem slučaju zavzela Sv. Stolica.

— **Smrti zavednega narodnega borca.** V Dolini v Istri je umrl zadnje dni Ivan Pčigo, eden najzavednejših borcev za pravice Slovencev in Hrvatov v Istri. Mož, ki je moral dan na dan opravljati najtežja dela, je zvečer poučeval petje narodnih in umetniških pesmi po vseh okoliških vaseh in bučil in utrjeval narodno zavest in ljubezen do materinega jezika. Njegovemu delu primere je bil tudi njegov pogreb. Kljub temu, da ni bil pogreb razglašen javno, ga je vendar lepo število domačinov in okoliščanov spremljalo na njegovi zadnji poti. Pevski zbor, katerega je sam izveščal in več let vodil, mu je zapel ob odprtem grobu »Jamica tih«. Bodi mu lahka domača gruda!

— **Brezobzirnost italijanskih naučnih oblasti.** Učitelj Leopold Paik, definitivni voditelj šole v Lokavcu pri Ajdovščini, je dobil zadnje dni fermand, da mora iz službenih ozirnov za voditelja v Grgar pod Sv. Goro, a tamošnji voditelj Makovec pa v Lokavec. Preselitev se mora izvršiti do 20. t. m. Nobeden teh dveh učiteljev si ne očita nobenega prestopka, poleg tega je učitelj Paik definitivni voditelj in ima vrhu vseh težav tudi bolehalo ženo in težko bolnega otroka. Za učitelje na Primorskem ne veljajo že nobeni zakoni več in nobeno definitivno nastanjenje, pa tudi nobeni človeški oziri.

— **Odvetniški izpit sta napravila pred komisijo tržaškega privzega zborna g. dr. Fortunat Mikuletič in dr. Ljudevit Vadnal.**

— **V Vipavi se je naselil goriski rojak, zdravnik g. dr. Stanko Pavlica, doma iz Ribemberka.**

Sokolski vestnik.

— **Zbirke za Sokolski »Tabore«.** Brat Turk je nabral v veseli družbi pri Kozaku 320 Din. — Br. Ramor je daroval 3 lire in »neimenovan« iz neodrešenega ozemlja 100 lir. — Omizje pri Kozaku je zbralo ob spominu na povišnega Janeza za en veliki kamen 1000 Din, ob spominjanju treh Franceljnov pa 1100 Din. — Zbirka br. Jože Zarka iz Lesc 1180 Din (od tega daroval dr. M. Triller iz Radovljice 1000 Din, Fr. Vidic in Fr. Legat po 50 Din). — Mesto venca na krsto br. I. Zupančič je daroval br. Matija Dolničar 100 Din in v isti namen »neimenovan« 500 Din. — Br. Andrej Berce pa je daroval v počaščenje spomina blagopokojnega br. I. Zupančiča 100 Din. — Metliško učitelstvo je zbralo po br. F. Španu 100 Din. — Br. Joško Lauter v veseli družbi gostilne »Činkole« pa 275 Din. Vsem darovalcem iskrena hvala!

Borzna poročila.

— **Beograjska in zagrebška borza danes radi praznika rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra nista poslovali.**

Curih, 17. decembra. New York 673.75, London 25.69, Pariz 30.30, Milan 24.92, Praga 16.775, Budimpešta 0.0301, Beograd 6.50, Sofija 4.10, Dunaj 0.008975, avstrijske krome 0.0081.

Praga, 17. decembra. Dunaj 4.58, Berlin 7.80, Rim 149.25, avstrijske krome 4.50, italijanske lire 148.25, Budimpešta 17, Pariz 181.75, London 150, New York 34.25, Curih 599.75, Beograd 38.75.

Dunaj, 17. decembra. Devize: Beograd 805—809, Berlin 15.70—16.30, Budimpešta 3.67—3.77, Bukarešta 364—366, London 309.500—310.500, Milan 3069—3081, New York 70.935—71.185, Pariz 3747—3762, Praga 2079—2089, Sofija 502—506, Curih 12.365 do 12.415. Valute: Dolarij 70.560—70.960, bolgarski lev 480—488, nemške marke 15.20—15.80, angleški funti 307.700 do 309.300, francoski franki 3700—3730, italijanske lire 3035—3055, jugoslovenski dinarj 797—803, romunski leji 355—360, švcarski franki 12.250—12.330, češkoslovaške krome 2056—2072, madžarske krome 2.15—2.35.

Berlin, 17. decembra. Dunaj 59 mil. 850.000, Milan 183.540.000.000, Praga 125 milijard 685.000.000, Pariz 221.445.000.000, London 18.354.000.000.000, New York 4189 milijard 500.000.000, Curih 730.130.000.000, Beograd 48.378.000.000.

— **Kino Tivoli.** Samo danes in jutri se še predvaja I. del krasnega filma »Dama v sivem«.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.
Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.
Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Pisalni stroji, potrebščine itd.
Mehanična delavnica (neprevlatnična)
LJUBLJANA
Šelenburgova ul. 61j.
L. Baraga.

Vremensko poročilo.

„Jutranje Novosti.“ — Ljubljana, dne 17. decembra 1923.

Kraj	Cas	Zračni tlak	Zračna temper.	Veter	Oblačno 0 — 10	Padavine mm
Ljubljana	7	764.0	1.4	vzhod	del. obl.	
Ljubljana	14	762.9	3.4	jugovzh.		
Ljubljana	21	765.5	2.6	sever	jasno	
Zagreb	7	762.5	1.0	zapad	obl.	1.0
Beograd	7	766.8	0.0	brevz.	„	„
Dunaj	7	757.4	4.0	zap.	„	2.0
Praga	7	756.9	0.0	„	dež	„
Inomost	7	767.7	0.0	brevz.	„	2.0

Barometer: nastanovil
Temperatura: nižja

Ivan Zakotnik LJUBLJANA
Dunajska cesta št. 49.
Tel. 379 mestni tesarski mojster Tel. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrejša za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.
Parna žaga. Tovarna furnirja.

Tovarna za zrcala

z vsem inventarjem se proda po nizki ceni. Nahaja se v ljubljanski okolici tik kolodvora. Reflektanti naj naslovijo ponudbe pod "Tovarna zrcal" na Aloma Company, Ljubljana.

ELEKTRARNE! POZORI!
POZORI! INSTALATERJI!

Izolirane in gole bakrene žice. Bergmanove cevi (Bergmannsröhren) kakor ves instalacijski material ter elektro-motorje po najnižjih tovarniških cenah. — Največje zaloge v Sloveniji.

MAZURAN & COMP.
LJUBLJANA, Dunajska cesta 33.
Telefon 366 in 223.

Brinje

hrvaško, istrsko in italijansko se dobi pri
I. Knez, v Ljubljani,
Gospodarska cesta.

Bičevniki.

Navadni gladki, politirani, pleteni. Edina tvornica v Jugoslaviji, ki izdeluje bičevnike iz pravega koprivega lesa.

V najkrajšem času bova montirala najmodernejše stroje, da bodeva lahko postregla cenj. odjemalcem v vsaki množini po najnižjih cenah.

Prva jugoslovanska tvornica bičevnikov

Ogrin i Peric,
Laverca pri Ljubljani.

Razstava

okusnih božičnih predmetov
za dame in gospode
Aleksandrova cesta 3, I. nadstr.
nad trgovino Kette
celi dan otvorjena do 9. zvečer.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para. z davčino vred.

Proda se

8 mesecev stara volčja psica. — Istotam se proda damsko kolo »Styria« in moško kolo »Penguin«. Naslov pove uprava lista.

Vila

v Mariboru, v bližini gl. kolodvora z vrtom in prostim stanovanjem se ugodno proda. — Naslov v upravi lista.

Ubog invalid

100%, ni, prosil milostno premožnejše sloje, ako bi mu kdo posodil 10 do 15.000 K proti obrestim za pol leta, da si izboljšam svojo obrt. Naslov v upravi lista.

Posestvo

19 oralov, hribovita, lepa lega lep sadovnjak, travniki, gozd, mali vinograd, velika lepa hiša s pritlikinami, 2/3 ure od železniške postaje Kr 750.000 — moderna, z velikim vrtom K 1.2000.—

Lepa hiša

brez strank, velika stranska poslopja, za vsako obrt v bližini železnice.

Gostilna

se proda ali odda v zakup, dobra pozicija, več trgovinskih prostorov itd.

Vpraša se pri realitetni pisarni „Rapid“ Maribor, Gosposka ul. 28 znamke za odgovor priložiti.

Oskrbnik

37 let star z večletno prakso, v vseh panogah gospodarstva dobro verziran, želi premeniti mesto Cenj. ponudbe: 1. „Samostojna moč“ na tajništvo radikalne stranke v Mariboru

Samo „Aikadoni“

zobna pasta Vas more popolnoma zadovoljiti.

Brinjevec

samo zajamčeno, pristno kmečko blago se kupi — večja množina. Najskrajne ponudbe je poslati na poštni predal 17. Celje.

Pozor! Sir!

se dobi vedno po najnižji ceni: Groyer à kg Din 39.—, Trapist à kg Din 34.50 po pošti od 5 kg naprej v Ljubljani dostava na dom. Ivan Kos, trgovina s sirom in mlekarina Ljubljana, Bohoričeva ul. 28.

zenitev

Lepa, mlada Slovanka, zelo blagega in čistega srca, vsestransko izobražena, želi znanja z dobro situiranim gospodom iz uradniških krogov. Premoženja nima, pač pa vse dobre pogoje za srečen zakon. Gospodje pod 40 leti, ki cenijo nedolžnost in plemenitost višje nego mamon, naj se oglase do Božiča potom uprave „Jutranjih Novosti“ s polnim naslovom in popisom pod šifro „Vijolica v snegu“.

Javna zahvala.

Podpisani s tem lastnoročno potrjuje, da je tvrdka R. Nipič in dr. postavila v našem lokalu »Toplodar«, ki je takoj pri prvem poizkusu izvrstno funkcionalna ter toplota v primeri s prej postavljenim lončeno pečjo daleko nadkriljuje prejšnjo. Posebno je še omeniti, da je to iznajdba priporočati kar najtopleje vsem tvrdkam, ker v istini nadkriljuje vse do sedaj nove iznajdbe. V primeri z malimi stroški, ki so potrebni za kurjavo te naprave, nikakor ni cena pretirana. — »Triglav«, zavod za filmsko industrijo, Mihael Murko, Maribor. Naroča se: R. Nipič in dr., Maribor ali »Jugometalija«, Ljubljana. Kolodvorska ul. 18.

Več posestvo

pri Mariboru, 76 oralov, in sicer 20 oralov njiv, 40 oralov travnikov, sadonosniki, 3 1/2 orale vinograda prima, ostalo gozd, vse v ravnini z vili slično hišo in 5 gospodarskih objektov. Zivine je 11 krav, 18 glav mlade govede, 2 para volov, 1 bik pingauer, 2 konja, 18 ovac, 27 prašičev, 50 perutnine, potem živež in krmilo do prihodnje letine, kakor mošt in vino ter električna moč se proda za 6 1/2 milijonov kron do petka 21. decembra potom pisarne Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 3.

Trgovci, peki,

konsumna društva, zavedajte se svoje narodne dolžnosti s tem, da razprodajate „prvoinski kvas“ v korist „Jugoslovenske Matice“, katerega razpošilja tvrdka M. Žigon v Škofji loki vedno po tovarniški ceni na vse strani, ker tako najlažje podpirate blagi namen Jugosl. Matice brez kakih stroškov.

Dieseli-motor se proda

malo rabljen, komplet, s pritlikinami, fabrikat I brnske tovarne za stroje, ima 80 HP ležč. Naslov: Uprava snežniške graščine v Snežniku, pošta Stari trg-Rakok, SHS.

Izjava.

Smatram za iznajdbo Vašega aparata „Toplodar“ kot najboljše na tem polju, ker greje, hrani kurivo in denar, zato jo vsakomur priporočam. Alojzij Moran, trgovec in hišni posestnik, Maribor. Naroča se: „Jugometalija“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 11 ali R. Nipič in drug, Maribor.

Več stanovanj

z 2 do 3 sobami, kuhinjo in z vsemi pritlikinami, deloma tudi s kopalnico in vrtom, bo oddal v kratkem v novih hišah ob Dunajski cesti severno od topničarske vojašnice Pokojniški zavod za nameštence, Aleksandrova cesta št. 12. Ponudbe do 7. t. m.

Splošni adresar za Maribor

garantirano popoln, izide v kratkem. Tudi zunanje inserate, naročila, akviziterje za večje okraje sprejema »Marstan«, Maribor.

Kontoristinija

večša nemške stenografije, knjigovodstva in vseh drugih pisarniških del, želi spremeniti službo. Ponudbe pod »Zmožna« na upravo lista.

Dvokolesa

se sprejemajo v polno popravilo, se poniklajo, emajlirajo z ognjem in shranijo preko zime. „TRI BUNA“ F. B. L. Karlovska c. 4, tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

Več stanovanj

z 2 do 3 sobami, kuhinjo in z vsemi pritlikinami, deloma tudi s kopalnico in vrtom, bo oddal v kratkem v novih hišah ob Dunajski cesti severno od topničarske vojašnice Pokojniški zavod za nameštence, Aleksandrova cesta št. 12. Ponudbe do 7. t. m.

Dalmatinska klet

v Mariboru se proda all pa vzame družabnik s 100.000 Din. Lekarstvo s hišo v Mariboru, promet kraj, proda pisarna Zagorski, Maribor, Barvarska 3.

Za strojno mizarstvo

se sprejmejo takoj 4 dobri mizarji za pohištvo v trajno dalo. Vprašati pri Florijanu Strauss v Tuzil.

Otroški voziček

se ceno proda. Polzve se: I. K., Križevniška ul. 6/1. levo.

Preje ko kupite obutev, si oglejte

„KARO“ čevlje

pri tvrdki

Drag. Roglič

Maribor, Koroška c. 19.

Na zalogi so stalno vse vrste čevljev, posebno za zimo pripravno blago kakor: gojzerce, specialni lovski in športni čevlji i. t. d.

Vse se izdeluje v lastni delavnici z ročnim delom

Državni uslužbenci 5% popusta.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah.

Moderna knjigoveznica.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI.

Objava in poziv

k subskripciji novih delnic XIV. emisije.

Na podlagi sklepa občnega zbora z dne 6. maja 1923 in odobrenja Ministrstva za trgovino in industrijo odd. VI. od 14. avgusta t. l., št. 3399 je zvišala Ljubljanska kreditna banka iz azijskega rezervnega zaklada delniško glavnico od 25 na 37 1/2 milijonov dinarjev brez vsakega vplačila delničarjev potom zvišanja nominalne vrednosti vseh izdanih 250.000 delnic od Din 100.— na Din 150.—. Od občnega zbora dne 15. decembra t. l. k temu pooblaščenim upravni svet Ljubljanske kreditne banke provaja na podlagi istega odloka Ministrstva za trgovino in industrijo nadaljnjo

zvišanje delniške glavnice od 37 1/2 na 50 milijonov dinarjev z izdajo 83.333 novih delnic po Din 150.— nominale

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji smejo optirati na vsakih šest starih delnic eno novo po tečaju Din 175.— tel quel. V izvrševanju opcije morajo predložiti delničarji stare delnice brez kuponskih pol na blagajnah nižje navedenih mest k prekolekovanju. Inozemskim delničarjem, ki ne stanujejo v enem izmed subskripcijskih mest, ni treba vpošiljati delnic, temveč morajo le točno naznaniti njihove številke in jih na morebitno zahtevo predložiti v prekolekovanje mestu, ki bi se jim v tem slučaju naznanilo. Odlomki izpod 6 delnic se ne upoštevajo.
2. Protivrednost vseh subskribiranih delnic je plačljiva naenkrat takoj ob subskripciji.
3. Potrdila o vplačilu se morajo skrbno shraniti.
4. Subskripcija traja od 20. decembra do 31. decembra 1923.
5. Kot subskripcijska mesta so določena:
Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Brežicah, Celju, Črnomlju, Gortici, Kranju, Mariboru, Metkoviću, Novem Sadu, Ptuj, Sarajevu, Splitu in Trstu;
Hrvatsko-slavonska zemaljska hipotekarna banka v Zagrebu;
Zivnostenska banka, filijalka Wien;
Zivnostenska banka v Pragi.
6. Ostale delnice nove emisije prevzame garančni sindikat, ki garantuje uspeh nove emisije.
7. Vse nove delnice so deležne dobička za leto 1924 in imajo kupon za leto 1924.
8. Nove delnice se izročijo subskribentom po rednem občnem zboru, ki mu bo predložena bilanca za l. 1923, pri mestih, pri katerih so delnice upisali.

V LJUBLJANI, dne 15. decembra 1923.

Upravni svet.